

ZPRAVODAJ

milovníků a pěstitelů růží

listopad 2014

105

Rosa klub ČR

specializovaná základní organizace ČZS

Fota ke článkům na str. 53 a str. 66

Jeruzalem, Wohlovo rozárium, v pozadí budova Knesetu, foto: The Wohl Rose Park of Jerusalem

Pohled do Soutěžního rozária A.I.R. v Monze, převzato z Ročenky A.I.R. 2014

Slovo úvodem	2
Organizační činnost	
Zpráva revizní komise o hospodaření Rosa klubu ČR za rok 2013	3
Usnesení a zápis z výroční a volební schůze dne 1. března 2014	3
Výsledky 32. ročníku Mezinárodní soutěže nových růží v HK dne 14. června 2014	5
Letní setkání členů Rosa klubu v Lidicích 21. června 2014	8
Zprávy z ČZS	13
Růže na výstavách v Lysé n. Labem	14
Odborné články	
Mrazuvzdornost růží u nás	15
Růže na různé způsoby	24
Růže u nás	
Veltrusy dříve a nyní	32
Zastavte se v Táboře	34
Růže v Poděbradech v září 2014	36
Školka nejvyšší	38
Rozárium v Bečově nad Teplou	41
Ze světa růží	
KAZANLAK a údolí růží a thráckých králů	48
Izrael a růže	53
Jak se růže do bible dostala	56
Ještě o rozáriu ve Forstu	61
Růže firmy MEILLAND	63
50. ročník mezinárodní soutěže nových růží v Monze	66
World Rose News, August 2014	68
Růže duhových barev – Rainbow Roses	69
Publikace	
50. ročenka Italské společnosti růžařů	69
Spolek přátel Růžového paloučku od roku 1903 50. ročenka Italské společnosti růžařů	70
Smutná oznámení	
Opustil nás přítel Josef Humpál	72
Opustil nás přítel Arnošt Krůl	73
Poezie růží	
Jiří Mordechaj Langer: Píseň růže	75

Na titulní straně je Zlatá růže Hradce Králové 2014, 'Stadt Rom' (Tantau, 2007) půdopokryvná

Vážení členové Rosa klubu,

dostáváte do rukou další číslo zpravodaje Rosa klubu s aktuálními zprávami z domácího i světového světa růží. Každoročně se koná začátkem léta taková spousta růžařských událostí, že se nedají obsáhnout, tak přijměte alespoň zprávy o některých z nich a doufáme, že vás nalákají k tomu je příští rok zažít osobně nebo přiložit ruku k dílu a zapojit se do jejich přípravy. Růže nás letos velmi uspokojily, protože počasí jim přálo přes zimu i na jaře. Do další zimy je ale musíme preventivně zabezpečit, protože dlouhodobý průběh počasí zatím nikdo nedokáže důvěryhodně předpovědět. Je to na nás a poučení jsme dostali v zimě 2011/2012.

Letos jsme si připomínali sté výročí začátku první světové války, od výročí atentátu na arcivévodu a jeho choť, hledání důvodů, proč k ní muselo dojít, jak vyústění války změnilo život v naší zemi a jak naopak u našich sousedů se rozjely síly ke snaze zvrátit výsledek války rozpoutáním války nové, která opět změnila konstelaci sil a nám připravila nový útisk, ale na štěstí nikoliv na věčné časy, a po osvobození od útisku se zase ukazuje, že někdo není spokojen se svým údělem a neváhá vyhrožovat svou nukleární silou. A v jiné části světa se využívá stáleté nevráživosti mezi zastánci různého rituálu bohoslužby k prosazování ekonomického a politického vlivu v arabském světě násilnou cestou.

A co to má společného s růžemi? Jen to, že po sto letech by už nemělo vadit vzdát čest a hold zavražděnému habsburskému páru pojmenováním růže. Ale jaký název zvolit? 'Sarajevský atentát 1914' by byl název výstižný, ale růži by neslušel. Název 'Vzpomínka na arcivévodu Ferdinanda a kněžnu Žofii Chotkovou' by řekl vše, ale je pro růži nepřijatelně dlouhý. Název 'Vzpomínka na Franze a Sopherl' je stručný a po vysvětlení i pochopitelný, neboť tak se oslovovali ti šťastní manželé. Doufejme, že v roce 2015, kdy si připomeneme stodesáté výročí jejich svatby, dojde k slavnostnímu křtu této růže vyšlechtěné Ing. Josefem Urbanem a k vysazení v rozáriu na Konopišti.

S přáním zdaru,

váš předseda Dr. Josef Thomas.

Zpráva revizní komise o hospodaření Rosa klubu ČR za rok 2013

z provedení revize hospodaření Rosa klubu ČR SZO ČZS dne 1. 3. 2014
Dnešního dne provedla revizní komise Rosa klubu ČR, SZO ČZS, revizi hospodaření za rok 2013. Při revizi byl kontrolován účetní deník (vedení záznamů, početní operace, rozúčtování) a výpis z běžného účtu u ČS Praha, včetně rozepisujících příloh. Revizní komise nezjistila závady.

E. Kilberger, předseda; R. Trojanová, členka RK

Ujmenění a zápis z výroční a volební schůze dne 1. března 2014

Po zahájení a uvítání hostů

1. byla zvolena mandátová komise ve složení př. V. Bártík a př. V. Šindelář – přítomno 30 členů
2. byla zvolena návrhová komise ve složení: př. V. Koula a př. S. Konštický
3. byla zvolena volební komise ve složení: př. M. Dostálová a př. M. Krტიčková
4. **byla předána Čestná ocenění Rosa klubu těmto členům:**
 - » Př. Vladislavu **Bártíkovi** za vzorné vedení hospodaření
 - » př. Václavu **Desenskému** za trvalou vzornou údržbu soutěžního rozária v HK
 - » př. Ing. Aleně **Haberhauerové** za dlouholeté vedení matiky
 - » př. RNDr. Václavu **Koulovi** za úspěšné vedení Mezinárodní soutěže nových růží v HK
 - » př. Mgr. Věře **Milerové** za úspěšné vedení pražského odboru Rosa klubu ČR
 - » př. Věře **Milerové ml.** za vzorné vedení poradenství na výstavách růží
 - » př. Mgr. Miroslavě **Párové** za organizování oblíbených setkání členů v HK
 - » př. Jarmile **Svitákové** za obětavé zajišťování setkání členů pražského odboru Rosa klubu
 - » př. RNDr. Josefu **Thomasovi** za příkladné dlouhodobé vedení Rosa klubu ČR
 - » př. Ing. Lucii **Vodičkové** za krásnou grafickou úpravu zpravodajů Rosa klubu
 - » př. Ing. Bohumilu **Zavadilovi** za aktivity pro genobankovou kolekci růží v Rajhradě
 - » př. RNDr. Jiřímu **Žlebčikovi** za rozsáhlou růžařskou publikační činnost
5. byla přednesena a schválena Zpráva o činnosti SZO v roce 2013
6. byla přednesena a schválena Zpráva o hospodaření SZO v roce 2013
7. byla přednesena a schválena Zpráva revizní komise SZO s pochvalou hospodáře

8. v diskuzi ke zprávám byly předneseny a schváleny tyto připomínky:
- vytvořit status geofondových kolekcí v Rajhradě a v Průhonicích**
 - vytvořit status soutěžního rozária v HK**
 - podat na WFRS žádost o udělení ocenění Růžovému sadu v Lidicích**
9. proběhla **volba členů výboru Rosa klubu ČR na léta 2014 až 2019** ve složení:
- Bártík Vladislav**, hospodář
Dostálová Miroslava, odborná referentka
Haberhauerová Alena, matrika
Konštický Stanislav, místopředseda
Koula Václav, organizátor soutěže růží v HK
Maixnerová Dagmar, zástupkyně v rozáriu Olomouc
Milerová Věra, vedoucí pražského odboru
Pirner Jiří, vedoucí hradeckého odboru
Thomas Josef Jiří, předseda
Žlebčík Jiří, člen pěstitelské a odborné komise ČZS a vzdělavatel Rosa klubu ČR
- doplňovací návrhy z řad členstva nebyly vzneseny
- a proběhla **volba členů Kontrolní komise SZO** ve složení:
- Kilberger Eduard**, předseda
Trojanová Radmila, zástupkyně
10. byli zvoleni zástupce **SZO na konferenci ÚS ČZS Praha-město**: př. J. Thomas, př. V. Bártík
11. bylo schváleno toto usnesení z VČS Rosa klubu ČR
12. v odpoledním programu přednesli:
- př. Konštický a př. Koula zprávu o plánovaném rozšíření soutěžního rozária v HK
a př. Thomas zprávu z Konference o starých růžích v Sangerhausenu 2013

*podpisy členů návrhové komise
Dr. Stanislav Konštický a Dr. Václav Koula*

Ukázka Čestného ocenění
s fotografií Böhmovy růže
'České Práci Čest' dle návrhu
Ing. Lucie Vodičkové

Výsledky XXXII. ročníku mezinárodní soutěže novinek růží v Soutěžním rozáriu v Hradci Králové – červen 2014

Skupina růží pokryvných

Stadt Rom | Tan 00999
Rosen Tantau - Německo
84 b., **ZLATÁ RŮŽE MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ**

Purple Rain | KORpurlig
W. KORDES' Söhne Rosenschulen -
Německo, 75 b., Čestné uznání

Skupina růží mnohokvětých

REUQUIP
Reuter Frères, La Réussite de la Rose -
Francie, 83 b., 1. cena

DORTHUI 1-692
François Dorieux, Roseraies DORIEUX -
Francie, 81 b., Čestné uznání

Dolomiti | KORburox
W. KORDES' Söhne Rosenschulen - Německo,
79 b., Čestné uznání

Schöne Koblenzerin | KORrahibe
W. KORDES' Söhne Rosenschulen - Německo,
79 b., Čestné uznání

Skupina růží velkokvětých

Elaine Paige | Poulht008
Pernille and Mogens N. Olesen, Poulsen Roses
- Dánsko, 74 b., Čestné uznání

Gospel | RT 02733
Rosen Tantau - Německo
72 b., Čestné uznání

AM-015-VK | MEIPREHMYR
Alain Meilland, MEILLAND
INTERNATIONAL - Francie,
70 b., Čestné uznání

Skupina růží pnoucích

VMX8000
Martin Visser, Viva International BVBA
- Belgie, 84 b., Čestné uznání

RT05372
Rosen Tantau - Německo
82 b., Čestné uznání

VEL10KGUAL | Y1259
Ann Velle-Boudolf, LENS
ROSES - Belgie
77 b., Čestné uznání

Skupina růží sadových

Taxandria | VIScampina
Martin Vissers, Viva International BVBA -
Belgie, 84 b., 1. cena

Esprit d'Amour | VISamalbi
Martin Vissers, Viva International BVBA -
Belgie, 83 b., Čestné uznání

Arabia | RT01366
Rosen Tantau - Německo
81 b., Čestné uznání

Dámská soutěž o nejkrásnější velkokvětou růži roku 2014

AM-901-VK | MEIAGADOU

Alain Meilland, MEILLAND INTERNATIONAL - Francie

Dámská soutěž o růži s nejkrásnější vůní roku 2014

REURAG

Reuter Frères, La Réussite de la Rose - Francie

Soutěž návštěvníků o nejkrásnější růži roku 2014

AM-118-VK | MEIZIZANY

Alain Meilland, MEILLAND INTERNATIONAL - Francie

Cherry Lady | KORladcher

W. KORDES' Söhne Rosenschulen - Německo

Heatcliff | AUSNIPPER

David Austin Roses - Anglie

Stanislav Konšťacký, místopředseda Rosa Klubu ČR

Václav Koula, organizační výbor soutěže

Letní setkání členů Rosa klubu v Lidicích 21. června 2014

Ano, sešli jsme se, i když se v 10.15 zpočátku zdálo, že jsme s Dr. Žlebčikem sami dva. Nakonec nás bylo třináct. Počasí bylo příznivé, ani sluneční úpal, ani déšť či vítr, manželé Škapíkoví přivezli z Moravy k ochutnání krabici čerstvě natrhaných meruněk. První bod programu, prohlídka Růžového sadu přátelství a míru mohl začít. Setkání se uskutečnilo hned týden po pietní tryzně k připomenutí kruté události z roku 1942, takže Růžový sad byl v plném květu a bezvadném pořádku. Je to jedna ze zvláštních okolností, že k tomu násilí došlo v čase vrcholného kvetení růží. Exkurzi vedl Dr. Žlebčík a prohlédli jsme během dvou hodin, jak skoro všechny, tak v bezvadném z vysazených 217 odrůd růží podle plánu a soupisu odrůd v celém rozlehlém areálu sadu. Každý mohl dle svých znalostí a zkušeností posoudit pravost deklarované odrůdy a zdravotní stav keřů. Většinou to samozřejmě sedlo, ale tu a tam vznikly pochybnosti nebo místo bylo dokonce prázdné. Během prohlídky bohužel nevznikl ihned soupis míst s otázkami, ani soupis doporučení, co z výsadby odstranit či kde výsadbu doplnit a obnovit. Dr. Žlebčík však soupis zpracoval dodatečně (je připojen k zápisu) a bude předán řediteli památníku a paní Boženě Beranové, vedoucí zahradnici ze Sdružení podnikatelů ROZA z Mšece, které péčí o Růžový sad smluvně již třináct let zajišťuje. Jakékoliv požadavky ale určitě narazí na nedostatek financí a na tendenci spíše šetřit, než si vymýšlet zlepšování.

Paní Beranová nás bohužel nemohla provázet, což jest moje vina, neboť jsem ji o to včas nepožádal a ona měla na ten den již sjednanou rodinnou událost. Setkal jsem se s ní ale v pátek, den před naším setkáním, a zodpověděla mi řadu otázek k provozu a údržbě sadu. Náklady na údržbu sadu přijdou na 0,7 milionů korun ročně s údržbou trávníků a zeleně v celém areálu památníků pak na cca

3 mil. Kč, což je asi desetina celkových nákladů ze státního rozpočtu, neboť Památník LIDICE (kam náleží i Památníky LEŽÁKY A LETY) je majetkem státu, který je spravován prostřednictvím Ministerstva kultury ČR.

Část účastníků Letního setkání při odchodu do vsi

To je podstatná skutečnost, která by měla zaručit, aby se nemohl opakovat tristní stav Růžového sadu před rokem 2000, kdy péče o něj byla uložena obci, ale s nedostatečnou státní dotací. Celkově dobrý stav Růžového sadu třináct let po obnovení dle projektu Ing. arch. Pavla Bulíře z Průhonic svědčí o tom, že smlouva o údržbu s s.p. ROZA funguje.

ROZA, sdružení podnikatelů ze Mšec, má údržbu zeleně Památníku Lidice (tedy nejen Růžového sadu) na starosti a může se tím chlubit

Paní Beranová, absolventka Zahradnické školy v Rajhradě v roce

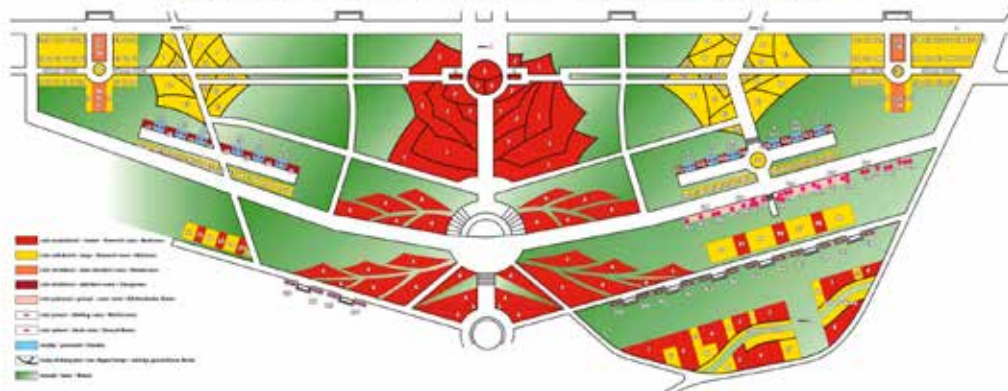
1974, mi líčila řadu potíží, které údržbu ztěžují. Třeba pustošení areálu psy, které páníčkové přivezou třeba až z Prahy a či Kladna a vypouštějí je k proběhnutí, psi se radují z postřiku trávniků, ale dokážou radostí trysky i rozkousat, nebo když počůrají buxusové lemy záhonů, tak je bezpečně zahubí. To vše jde do nákladů sadu. Proto musí s.p. ROZA pěstovat kontejnerované keříky buxusu k průběžné náhradě. Provádějí i průběžné postřiky růží proti padlí a černé skvrnitosti, neboť vysazený sortiment je starý a dříve se při šlechtění ještě nepečovalo o zvyšování odolnosti růží proti těmto chorobám. Navíc borková podestýlka sice zabraňuje růstu nízkého plevele, ale podporuje množení těchto plísňových chorob. Zakopčování keřů před zimou a odhrnování cca 24.000 keřů, stříhání odkvetlých výhonů, řezání buxusových lemů, úklid listů po řezu, hrabání listů ze stromů, údržba trávniků atd., v šesti lidech od března do listopadu je věru nelehká práce. Setkává se i s krádežemi nově vysazených keřů. I když areál je střežen dnem i nocí, ale jedním mužem, byť se psem, nelze tomu úplně zabránit, ale svědčí to i o neúctě a bezohlednosti některých lidí k památníku a k přírodě. Paní Beranová zajišťuje v době výstav růží za Památník LIDICE i dodání sortimentu růží do Veltrus, do Lysé n.L. a na další slavnostní akce.

V poledne jsme se přesunuli do vsi a po obědě v místní restauraci jsme měli možnost posedět v seminární místnosti Galerie a dokončit program setkání. Referát paní Beranové jsem nahradil převyprávěním informací získaných od ní den předtím, jistě ne tak poutavě, jak by to dokázala ona sama. Připomněl jsem ještě zásluhy anglického šlechtitele a pěstitele růží Harryho Wheatcrofta z roku 1955, který organizoval transport asi tří tisíc růží z celého světa, darovaných v rámci akce LIDICE SHALL LIVE a zúčastnil se prvé výsadby. Pojmenoval i jednoho svého šlechtěnce s názvem 'LIDICE'. Tato odrůda je vysazena i v stávajícím třetím Růžovém sadu přátelství a míru pod číslem 117. Bohužel tato odrůda vykazuje slabý vzrůst a nevýrazné květenství, takže se nehodí pro výsadbu na prestižní místo v Památníku LIDICE. Snaha tu byla, ale nepovedlo se to. Nicméně zásluhy pana Wheatcrofta z padesátých let by bylo vhodné do historie poválečných Lidic připomenout. Jsou vzpomenuy v jeho autobiografické knize *The Root of the Matter* z roku 1974 (Golden Eagle Press, Leicester, UK).

Na závěr jsem se zmínil o záměru podat žádost k Světové federace růžařských společností o udělení ocenění „Award of Garden of Excellenc“. Pan ředitel Památníku LIDICE, Dr. Milouš Červencel, námět schválil, a přítomní členové, kteří sbírku růží právě podrobně prohlédli. se vyslovili rovněž pro podání takové žádosti. Znamená to žádost za Rosa klub ČR podat, získat doporučující stanovisko od dvou členů výboru WFRS (naštěstí zasedala v Průhonických Komise WFRS pro zachování genofondu růží v červnu 2004 a v rámci kulturního doprovodného programu navštívili i Růžový sad a paní Helga Brichet i pan Ken Grapes, i nyní členové výboru WFRS, se tehdy pochvalně vyjádřili – viz Zpravodaj č. 89, prosinec 2004) a předložit žádost s nějakou prezentací na nejbližší Celosvětovém setkání členů WFRS v Lyonu v červnu 2015 k odhlasování.

Dr. J. Thomas

PAMÁTNÍK LIDICE - RŮŽOVÝ SAD

1 Panna	39 Fantasia	77 Souklo Delight	115 Ruben	153 Interflora	191 Carola
2 Lili Marlene	40 Eminence	78 Lustige	116 Agnes Sills	154 Sambo	192 Margo
3 Europeana	41 Marylene	79 Mito-er	117 Lidice	155 Stronok Red Cascade	193 Crestate de Lourdes
4 Solchano	42 A. J. Kennedy	80 Stronok Schenwettbewerb	118 Liska	156 Stronok mini harry	194 Schenwettbewerb
5 Fire King	43 White Mystery	81 Stronok The Fairy	119 Rosa Laika	157 Symplicity	195 Waverland
6 Brevard Blanche	44 Capella	82 Stronok mini harry	120 Elvira	158 Swan Lake	196 Royal Schwan
7 Flamingo	45 General de Gaulle	83 Nottingham	121 Red Cascade	159 Flammeaux	197 Malinierland
8 The Queen Elizabeth	46 James Hood	84 Rancarde	122 Blue Bird	160 Blue Koko Superior	198 Polonoise
9 Helene	47 Pink Mystery	85 Norika	123 Blanche	161 Paul's Scarlet Climber	199 Helene
10 Versailles	48 Superrose	86 Rancard	124 Shooting Star	162 Golden Showers	
11 Josephine de Seldage	49 Princes	87 Montreuil	125 Carole Zanten	163 Parade	
12 Gloria Dei	50 Evening Star	88 Soraya	126 Perle Corail	164 Heidelberg	
13 Meant Shasta	51 Carolina Rubens	89 Shufeldite	127 Aquatica	165 Dortmund	
14 Malvern Fatale	52 Rose Gaudier	90 Liu Wigan	128 Aquatica	166 Parkdelfor Riggs	
15 Summer Queen	53 Kansas	91 Pruniflor	129 Red Montreuil	167 Duo Iano	
16 Königliche Helmi	54 First Kiss	92 Super Star	130 Red Velvet	168 Composita	
17 Pansy	55 Pink Peace	93 Old Welf	131 Carola	169 Hilde	
18 Silver Star	56 Ingrid Bergman	94 Rose Maria	132 Hilde	170 Ludov Vezina	
19 Jackanda	57 Betty Ingberg	95 Sutter's Gold	133 Dancer de Court	171 Coral Dawn	
20 Louisa	58 Rouge de Vaucl	96 Louisa	134 Princes	172 New Dawn	
21 Feuerstein	59 Kreuzburg	97 Diana	135 Black Lady	173 Probus	
22 Frau Astrid Späth	60 Linnea	98 Wabern Abbey	136 Grand More Arny	174 Super Dorothy	
23 Dagmar Späth	61 Jumbo	99 Margerite	137 Rosen	175 American Pillar	
24 Margot Mutter	62 Ludmila	100 Capey Pat	138 Pharaon	176 White New Dawn	
25 Dick Knott	63 Karles Perfecta	101 Alexandra	139 Helmut Schmidt	177 Bilo pokryva	
26 Dick Knott White	64 Carlina Mariska	102 Mrs. Aiz	140 Elina	178 Palmetum Frankfurt	
27 Magd. Conrad	65 Alexander	103 Papa Mithrad	141 Schenwettbewerb	179 The Fairy	
28 Saitarka	66 White Weekend	104 Josef Klotter	142 Gold Medal	180 Sonnenachse	
29 The Lovely Fairy	67 Sylvia	105 Evrika	143 Theresia	181 Hilde	
30 Sata Vavilova	68 Orlan	106 Conna	144 Nigra	182 Margita	
31 Indian Malinka	69 Mary Pope	107 Wizard Charm	145 Reticolum	183 L.M. de la Lucia	
32 Hesperay	70 Stronok Children	108 Golden Times	146 Valerica	184 Fontaine	
33 Wimsel	71 White Chateau	109 Canary	147 Burgund II	185 Pink Cloud	
34 Satal Esmeray	72 Silverado	110 Adolf Hartmann	148 Candy Strip	186 White Cascade	
35 Red Line	73 Mariee	111 Cavaler	149 Duels Dystemmen	187 Rubusta	
36 Hesperid	74 Helikon	112 Chikamoto	150 Cornelia	188 Pink Rubata	
37 Radey	75 Bellida	113 Super Coaga	151 Karl Herolt	189 Grandson Chrysta	
38 Lady Lady	76 Lucin Miller	114 Petit Noir	152 Hrochova Spirit	190 Queen Magel	

Růžový sad v Lidicích - poříá

Růžový sad byl založen v roce 1955 z iniciativy anglického spolku „Lidice budou žít“. Původní ztvárnění navržené F. Markem a B. Kavkou bylo pozměněno při jeho rekonstrukci v letech 1986-87 podle projektu T. Smrže a M. Kubové. Nedostatek peněz na údržbu sadu v polovině devadesátých let způsobil, že zde růže zcela vyhynuly. S jejich obnovou bylo započato v letech 2001-02.

Základní myšlenka nového řešení výsadeb růží podle návrhu P. Bulíře tkví v připomínce osudů i památky lidických obyvatel lidem nejen z České republiky, ale i dalších zemí Evropy a zamoří. Sestava záhonů ve tvaru kvetoucí růže ve středu sadu má připomenout zastřelení mužů a vypálení Udic právě v době květu růží. Pokleslé listy vyjadřují smutek a ostny bolest nad zmařenými životy a zničenou vesnicí. Záhony jsou vysázeny z mnohokvětých růží několika červených odstínů jako symbolu krve a ohně.

Motiv nerozkvetlé růže na západní straně sadu je věnován lidickým dětem, které zahynuly v koncentračním táboře. Poupě, do jehož podoby jsou záhony zformovány, znázorňuje jejich dosud nerozvinuté životy. Děti symbolizují bílé, růžové, modré a další světlé odstíny velkokvětých odrůd.

Stylizace květu růže na východní straně od hlavní osy připomíná osudy odvlčených lidických žen. Tmavé červené velkokvěté růže vyjadřují útrapy a předčasnou smrt mnohých z nich. Zářivé květy pak nový život těch, které se vrátily z koncentračního tábora zpět domů – do Lidic.

Výsadba pod Sloupovou cestou vzbuzuje v době květu dojem půdorysu domů, zahrad, potoka a silnice v někdejších Lidicích.

Koncové záhony na promenádní cestě a kolem odpočívadel jsou navrženy jako Záhony úcty k obětem. Na západní straně Růžového sadu jsou vysázeny světlé odstíny barev jako úcta lidickým dětem, na východní straně pak sytější barvy k počtě dospělých obětí.

Růže darované Lidicím z ČR i jiných zemí jsou vysazovány na Záhonech dárců, které navazují jednak na Záhony úcty k obětem, jednak spoluvytvářejí půdorysný obraz původní vesnice ve spodní části sadu pod Sloupovou cestou.

Růžový sad má výměru 1,55 ha a roste v něm přes 21 000 růží ve více jak 200 odrůdách. Ve výsadbách jsou použity růže mnohokvěté, velkokvěté, pnoucí, sadové, půdopokryvné a mini-aturní. Obrazce květů růží a linii potoka zdůrazňuje živý plůtek ze 4 350 nízkých zimostrázů. Nové je vysazeno také 1 800 trvalek.

Na obnově Růžového sadu se podíleli: Památník Lidice, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice, Petr Kožený, Aqua Start, Roza, Uniservis a další.

Hlavními dodavateli růží byli: Václav Macháček Praha 4 - Kunratice, Agro Brno Tuřany, Zahradnictví Brabec Modřice, Školky Litomyšl, Starkl zahradník Čáslav, Ovocná školka Litence, Petr Havel Hlavňov, Jaroslav Chytil Bystřice pod Hostýnem, IB Real školky Žehušice, Miroslav Šíp Blatná. Trvalky dodali: Garpen Hlavenec, Školky Litomyšl. Zimostráz Jaroslav Chytil Bystřice pod Hostýnem. Nová výsadba se uskutečnila ve spolupráci české a německé mládeže.

P. Bulíř

Dodatek

Letní setkání ČLENŮ Rosa klubu v Lidicích 21. června 2014

Účastníci konstatovali, že rozárium je vzorně udržované; tedy růže v záhonech v odpovídacím sponu, správně řezány, bez prorůstajících podnoží, nastýlány a v bezplevelném stavu. Při rozsahu rozária je to obdivuhodné.

Pro dosažení dokonalosti chybí jen několik záležitostí:

- 1.** Při prohlídce je patrné, že některé odrůdy uvedené na hlavním informačním panelu neodpovídají skutečnosti (např. u konstrukcí 'New Dawn' a 'Coral Dawn'), což vzniklo patrně již při založení rozária. Někdy byla odrůda později nahrazena jinou ('Friesia'). Panelu neodpovídají stromkové růže (ani jejich počty). O některých odrůdách ('Wiener Charme') je obecně známo, že u nás často vymrzají. S doplňováním volných míst budou vždy potíže. Stálo by tedy za zvážení je nahradit barevně i výškou podobnými, ale mrazuvzdornějšími odrůdami. Tato změna by nikterak nenarušila původní koncepci Ing. Bulíře (bylo by možno vyžádat jeho souhlas). Volné plochy pod stromkovými růžemi by bylo vhodné zaplnit moderními půdopokryvnými odrůdami. Na hlavním informačním panelu nejsou některé záhony zakresleny (např. obdélníkový záhon u centrální výsadby ve tvaru květu růže).

Všechny uvedené okolnosti, by vyžadovaly vytvořit panel nový, na němž by byly opraveny.

- 2.** Pnoucí růže byly připevněny ke stěnám dvěma dráty. Často je to však nedostatečné a přechnívajících výhony velmi kazí estetický dojem. Je třeba tedy růže vyvazovat i na horním okraji konstrukce.
- 3.** Ojedinele byly k vidění na záhonech příměsi (bílá vyšší růže v jinak zbarvené půdopokryvné odrůdě). Je třeba je nemilosrdně vyrýt i v době květu bez ohledu na to, zda se přesazení podaří.
- 4.** Doplňování růží při zachování odrůdy je jistě velký problém. Ideální by bylo provozování vlastního zahradnictví. Návštěvníci Lidic, by si navíc rádi sazenice i zakoupili. Toto asi nyní možné není, ale následující řešení je schůdnější. Byla by vybrána jedna růžová školka jako výlučný dodavatel sazenic pro doplňování ploch. Byla by uzavřena dlouhodobá smlouva. Výhody na straně rozária: Jednorázové dodání všech sazenic v optimálním podzimním termínu a kvalitě. Záruka pravosti odrůd (budou z oček z Lidic).

Výhody na straně růžové školky.

Jistý předem potvrzený odbýt za sjednané ceny.

Možnost (v přiměřeném rozsahu) využít očka z růží v Lidicích i pro své vlastní množení růží.

Mít v Lidicích na vhodném místě upozornění, odkud růže jsou (tedy určitou reklamu).

Růžová školka by v Lidicích nejvíce vysazené odrůdy sama stále pěstovala a sazenice by tedy byly vždy připravené. Každoročně na jaře by pracovníci školky přijeli do Lidic a seznámili se s mrazovými škodami. V létě by pak očkovali růže z ohrožených odrůd. Pro to by si ponechávali v rezervě určitý počet podnoží (jejich počet by se aktualizoval podle zkušeností).

Členové Rosa klubu jsou ochotni pomoci v Lidicích při ověřování správnosti odrůd.

Dále v této souvislosti upozorňují na přehled růží: <http://ruze.wi.cz>.

RNDr. Jiří Žlebčík

Aktuální zpráva

Dne 20. října 2014 se na Vyšehradu konala Slavnost stromů a růží a při té příležitosti byly vysázeny tři keře růže 'Nette Ingeborg', od Josefa Havla, držitele Řádu duševních rytířů Modré růže. Akci pořádaly Národní kulturní památka Vyšehrad, Asociace Entente Florale CZ a Společnost pro pozitivní přístup k životu. Úvodní slovo pronesl Dr. Václav Větvíčka, iniciátor akce sázení Stromů svobody (dnes Dny stromů) v roce 1968. Řád duševních rytířů Modré růže obdržel při této příležitosti i předseda Rosa klubu ČR.

Úvodní slovo pronesl Dr. Václav Větvíčka, iniciátor akce sázení Stromů svobody (dnes Dny stromů) v roce 1968. Řád duševních rytířů Modré růže obdržel při této příležitosti i předseda Rosa klubu ČR.

jt

Zprávy z ČZS

Místo Věstníku ČZS bude vycházet Zpravodaj ČZS, a to ve formátu A4 s barevnými fotografiemi, je ke stažení na www.zahradkari.cz a technickým redaktorem je nadále Ing. Miloš Kožešník. První číslo 1/2014 vyšlo v červnu, má 24 stran a obsahuje zprávy ze zasedání Republikové rady, o 15ti leté existenci Zahrádkářského muzea v HK, z výstav (NARCIS, Flora, Květy a dalších), výsledky Výtvarné soutěže ČZS 2014 a Fotografické soutěže ČZS 2014 (stromy). **Přílohou** je 16ti stránková část s **vnitrosvazovou agendou** např. termíny výstav, odborná DVD o chorobách a škůdcích okrasných rostlin, že můžeme dále vést jednoduché účetnictví apod.

jt

Růže na výstavách v Lysé n. Labem

Letos, ve dnech 12. – 16. června 2014, se konala již 4. výstava růží s názvem RŮŽOVÁ ZAHRA-DA. Tentokrát již v nové, veliké, dobře ventilované výstavní hale Výstaviště VLL, která ale působila trochu prázdně. Výstavu růží, např. z Růžového sadu při Památníku Lidice a od školkařů, zajistil za ČZS opět Ing. Šindelář, pozvání hostů, kapela a zábavný program byl v režii časopisu Receptář. Prodejní výstavu růží firmy Kordes a křest růže 'Roseromantik' připravila paní Ing. Vladimíra Prouzová, viz. www.nejkrasnejsi-ruze.cz a www.kordes-rosen.com, včetně distri-

Sortiment růží z Památníku Lidice na Růžové zahradě

Propagace růží firmy KORDES

Křest růže 'Roseromantik'

buce propagačních materiálů o růžích své firmy a světoznámé úspěšné firmy Kordes, kterou v Česku zastupuje.

Ve dnech 10. až 13. července se v Lysé nad Labem konala celostátní výstava květin pod názvem KVĚTY. Jedno patro na výstavišti aranžoval Český zahrádkářský svaz. V rámci této expozice vystavoval Rosa klub asi 110 odrůd růží různých skupin. Po dobu trvání výstavy zde byla naše stálá poradenská služba, která odpovídala na četné dotazy návštěvníků.

jt-jž

Mrazuvzdornost růží u nás

Průběhem zimy 2011/12 a jejími katastrofálními důsledky pro pěstované růže, jsme se již zabývali ve Zpravodaji č. 102. Nyní se k problematice vrátíme se zaměřením, jak dopadly jednotlivé odrůdy. Bude to zkrácený komentovaný výňatek z článku: Žlebčík, J. (2014): Přezimování růží. Zahradnictví, časopis profesionálních zahradníků, příloha č. 2, Školkařství, recenzovaný článek, s. 18-24.

Průběh zimy 2011/12

Pro posouzení stupně mrazuvzdornosti u nás nyní pěstovaných růží je velmi důležitá zima 2011/12. Výjimečnost této zimy pochopíme až pokud si přiblížíme průběh počasí, protože jako celek nebyla nijak teplotně extrémní; byla dokonce mírně teplejší než je obvyklé.

Celkové období klimatologické zimy 2011/2012, tedy období od 1.12. do 29.2., mělo v Praze Klementinu průměrnou teplotu +2,4 °C, což znamená odchylku +1,1 °C od normálu let 1961-1990 a odchylku +2,2 °C od dlouhodobého průměru od roku 1775. Do konce roku 2011 neklesla teplota pod -10,0 °C. Leden 2012 byl teplý a deštivý (Tab. 1).

Měsíc únor bývá v dlouhodobém průměru o 1,6 °C teplejší než leden, ovšem asi ve třetině let je toto pravidlo porušováno a nejchladnějším měsícem roku se stává únor. Únor 2012 byl ve Středočeském kraji o 4,0 °C chladnější než leden. Můžeme říci, že tato situace s chladným únorem je pro živou přírodu docela riskantní a také že naše historicky nejkrutější mrazy roku 1929 se odehrály právě v únoru.

Únor 2012 měl v Praze Klementinu průměrnou teplotu -1,7 °C. Zařadil jako 39. nejchladnější z dosavadních 238 únorů v klementinské teplotní řadě. Šlo tedy o měsíc teplotně sice podnormální, ale nikoliv přespříliš. Od roku 1775 byl nejchladnější únor 1929 s průměrnou měsíční teplotou -11,0 °C, na druhém místě pak únor 1956 s průměrnou teplotou -9,4 °C.

Výjimečnost situace se ovšem ukáže, pokud si měsíc rozdělíme na dvě poloviny.

Průměrná teplota za období 1. až 14. 2. 2012 byla v Praze-Klementinu -8,8 °C, tím se tato první polovina února zařadila na desáté místo mezi nejchladnějšími prvními polovinami února. Na prvním místě je první polovina února 1929 s průměrnou teplotou -14,9 °C, na druhém místě 1956 s průměrnou teplotou -11,4 °C

V roce 2012 byla od 2. do 7. února v Praze průměrná denní teplota pod -10 °C (s minimem 6.2. -12,8 °C) po dvou teplejších dnech následovala od 10. do 12. února (minimum 11.2. -12,0 °C) druhá vlna extrémně chladných dnů. Celkem šlo o 10 dnů, kdy byla odchylka od normální průměrné teploty až 13 °C. Ve středních Čechách mrazy dosahovaly -20 °C. V rámci celé ČR byly dne 6. února (kdy mrazy vyvrcholily) na 93 z celkového počtu 178 meteorologických stanic překonány teplotní rekordy.

Je třeba ještě dodat, že největší meziměsíční ochlazení mezi lednem a únorem bylo v roce 1956, a to o 10,1 °C (leden měl průměrnou teplotu +0,7 °C a únor -9,4 °C). Rok 2012 se z tohoto hlediska umístil na devátém místě.

Koncem února bylo vše už docela jiné a zavládlo vlastně jarní počasí. Nejtepleji bylo 29. února, kdy průměrná denní teplota dosáhla +11,5 °C. Také březen i duben byl teplý a suchý. Dne 28. dubna dosáhla teplota v Praze-Klementinu hodnoty 29,1 °C, 29. dubna dokonce 30,7 °C.

Po oba tyto dny byly překonány teploty evidované od samého počátku zdejšího unikátního meteorologického sledování; tedy od roku 1775.

Velmi teplé počasí přetrvávalo i v první dekádě května a velmi probouzelo vegetaci. Nikdo nepředpokládal, že se toho roku dostaví obávaní „zmrzlí muži“. Ale stalo se. Od 15. do 19. května se výrazně ochladilo. Nejnižší teplota klesla v noci z 17. na 18. května. Mrazy na jižní Moravě prakticky zničily úrodu vína. Ve středních Čechách nebyly tak výrazné (v Praze díky městskému klimatu nenastaly), ale i zde v přízemní vrstvě poklesla teplota na -2 až -4 °C.

Tab. 1 – Průměrná měsíční teplota vzduchu (2 m nad zemí) a měsíční úhrn srážek v lednu až květnu 2012 ve Středočeském kraji (průměrné hodnoty z meteorologických stanic).

Měsíc (2012)	Průměrná teplota (°C)	Normální hodnoty za 1961–1990 (°C)	Odchylka od normálních hodnot (°C)	Srážky (mm)	Normální hodnoty za 1961–1990 (mm)	Odchylka od normálních hodnot (%)
leden	1,0	-2,0	+3,0	60	32	188
únor	-4,4	-0,4	-4,0	23	30	77
březen	6,1	3,4	+2,7	12	36	33
duben	9,0	8,1	+0,9	39	43	91
květen	15,2	13,0	+2,2	41	70	59

Zdroje meteorologických údajů:

http://portal.chmi.cz/portal/dt?portal_lang=cs&menu=JSPTabContainer/P4_Historicka_data
<http://infomet.cz/index.php?id>

Hodnocené odrůdy

Hodnocení mrazového poškození po zimě 1011/12 bylo provedeno u 237 odrůd růží. V skutečnosti bylo sledováno asi 800 odrůd, ale pro tento příspěvek byly vybrány jen růže u nás v současné době více pěstované. Odrůdová skladba souboru byla volena tak, aby pokrývala všechny skupiny růží, barvy, odrůdy historické i novinky posledních let. Velký zřetel byl kladen na zastoupení růží, které nyní i dříve vznikly na území ČR a SR (92 odrůd). Tyto jsou v tabulkách **barevně rozlišeny**. Pro nutnou stručnost tohoto příspěvku nejsou uváděni šlechtitelé, roky šlechtění, popisy růží a synonyma. Jména jsou psaná bez jednoduchých uvozovek. Tyto údaje je možno vyhledat na: <http://ruze.wi.cz>

Charakteristika skupin růží

Čajohybridy – výška 50 až 120 cm, několik pevných vzpřímených výhonů, květy na lodyhách po 1 až 6, poupě pevné, květ o průměru 9 až 14 cm, plný

Floribundy grandiflory neboli velkokvěté floribundy – malá skupinka růží podobných čajohybridům, ale s více květy v květenstvích

Floribundy – nižší růže obvykle s 4 až 9 květy v květenstvích, průměr květu je 6 až 9 cm

Polyantahybridy – květy menší než u floribund (4 až 7 cm) a častěji s volným středem

Polyantky – v květenstvích desítky květů o velikosti jen 2 až 5 cm

Sadové růže, klasické – vzpřímené keře o výšce alespoň 1,2 m, ale častěji 2 i 3 metry, květy různé velikosti i tvaru, některé „sadovky“ kvetou jen na počátku léta

Rugosa hybridy – rozrůstající se keře o výšce obvykle 1 až 1,8 m, větvičky hustě ostnitě, listy se zvláštně zvláštěm a lesklým povrchem (svraskalé), květ velký, vonící, šípky jsou kulovité až zploštěle kulovité, měkké, dužnaté, velké i 3,5 cm

Stolisté růže – vzpřímené asi 2 m vysoké keře, květy nahlučené s velkým počtem plátků, silně voní, kvetou většinou jen na počátku léta

Historické růže – souborná skupina, kam se řadí odrůdy, které vznikly před vyšlechtěním současných moderních růží (většinou před rokem 1867), keře různého vzhledu, květy často hustě plné a vonící, mezi barvami chybí žlutá, často kvetou jen na počátku léta

Anglické růže – vzpřímené keře různé výšky, novější skupina růží se zvláštním hvězdicovitým (čtvercovým) uspořádáním hustě plného květu, květy velké 9 až 11 cm, často se dolů sklánějící, silně vonící

Pnouce růže – růže s dlouhými výhony, které se samy nedokáží udržet ve vzpřímené poloze a musí se vyvažovat ke konstrukcím, květy různé velikosti i tvaru, některé pnoucí růže kvetou jen na počátku léta

Půdopokryvné růže – plazivé výhony zcela pokrývají půdu, celková výška by neměla příliš přesahovat 80 cm, květy malé, někdy prázdné, kvetení se většinou nepřetržitě opakuje

Miniaturní růže – výška do 50 cm, průměr květu jen 2 až 5 cm

Velkokvěté růže zahrnují čajohybridy a velkokvěté floribundy

Mnohokvěté růže zahrnují skupiny floribund, polyanthahybridů a polyantek

Způsob hodnocení

Při zjišťování stupně mrazového poškození byly hodnoceny všechny keře jedné odrůdy ve výsadbě jako celek, což zahrnovalo u záhonových růží někdy desítky keřů. Bral se zřetel na stav všech výhonů a podle něj byla určována bodová hodnota mrazového poškození. Slabé nevyzrálé výhony posuzovány nebyly. Hodnocení na všech místech proběhlo koncem května 2012. Někdy nebylo možno definitivně určit, zda růže s výhony zcela zničenými ještě později obráží (pak by místo hodnocení 0 bylo 1) nebo zda rostlina vyhnula. Při pozdějších kontrolách však byl růst těchto až v létě rašících růží většinou problematický a výhony nakonec zasychaly. Dále je třeba uvážit, že mnohé tyto výhony bývají z podnože.

Bodová stupnice

0 růže definitivně vyhnula

1 růže na vymrzla až k zemi, má tendenci rašit z očkované části

2 živá je $\frac{1}{4}$ délky výhonů

3 živá je $\frac{1}{2}$ délky výhonů

4 živé jsou $\frac{3}{4}$ délky výhonů

5 růže prakticky bez poškození, zmrzly jen konce tenkých větviček

6 růže naprosto bez poškození

Místa hodnocení

Přezimování růží bylo sledováno v Průhonicích ve třech samostatných výsadbách a na dvou dalších místech ve středních Čechách (Tab. 2). Ve všech případech šlo o větší trvalé výsadby (nikoliv školky) na otevřené ploše, která nemůže být snadno ovlivněna mikroklimatem. Každá z pěti kolekcí je zaměřena na poněkud jinou skupinu růží a dohromady nám tedy mohou podat ucelený přehled. Jedna odrůda byla většinou pěstována na více místech. V tomto článku jsou proto uvedeny průměrné bodové hodnoty namrznutí zjištěné na více místech. Do hodnocení byly zařazeny pouze odrůdy růží, nikoliv původní botanické druhy, poněvadž ty až na několik výjimek (např. *Rosa foetida*) přezimovaly velmi dobře (v bodovém hodnocení 4 až 6). Mezi místy hodnocení růží nejsou podstatné rozdíly teplotní, vláhové ani půdní; jde o půdy těžší, hlinitojílovité. Nebylo použito podzimní hnojení. Růže před mrazy byly na záhonech chráněny nakopčením nebo kůrou. Větší keře byly bez ochrany.

Tab. 2 – Charakteristika míst hodnocení růží

Místo	Souřadnice	Nadmořská výška (m)	Průměrná roční teplota (°C)	Úhrn ročních srážek (mm)
Růžová zahrada, Horní Bezděkov u Unhošti	50°5'14.187"N 14°4'38.327"E	425	7,5	510
Dendrologická zahrada, VÚKOZ Průhonice	50°0'33.035"N 14°33'33.561"E	295	8,1	580
Genofond růží, VÚKOZ Průhonice	50°0'01.951"N 14°33'41.958"E	307	8,1	580
Chotobuz, BÚ AV ČR, Průhonice	49°59'37.61"N 14°33'52.702"E	327	8,1	580
Růžový sad, Lidice	50°8'37.05"N 14°11'51.251"E	339	7,8	510

Výsledky hodnocení

Čajohybridy a velkokvěté floribundy

- 0 bodů** – **Alena**, Ambossfunken, Aquarius, Big Purple, **Bohemia**, **Kamélie**, **Milena**, **Mona**, **New Life**, Nostalgie, Papa Meilland, **Pax**, Peter Frankenfeld, **Rena**, Virgo, Whisky
- 1 bod** – Alexander, **Alois Jirásek**, **Ametyst**, **Aurora**, Barkarole, **Božena Němcová**, **Cantilena Bohemica**, **Cantilena Moravica**, **Cantilena Slovenica**, **Caritas**, **Carossi**, **Denisa**, Eminence, Erotika, **Flamenda**, Gebrüder Grimm, Gloria Dei, Helena, Helenka, **Hubička**, J. F. Kennedy, **J. Š. Baar**, Janina, **Jitka**, Jose Carreras, **Jubileum 110**, **Krásná Úslavanka**, Kronenbourg, La France, **Lada**, Landora, **Lidka**, Mainzer Fastnacht, **Morava**, Mount Shasta, **Nela**, **Nette Ingeborg**, **Nette Lotte**, **Nikol**, Papageno, Pascali, Peer Gynt, **Peonea**, **Plukovník Švec**, Prominent, Queen Elizabeth, Queen of Bermuda, **Radka**, **Regina**, Rose Gaujard, **Roxana**, Savoy Hotel, Super Star, **Temno**, **Troja**, **Veris**

- 2 body** – **Dr. Edvard Beneš**, Elektron, Gartenspass, **Kněžna Libuše, Mia, Olga, Pohádka Máje, Přelud**, Sangerhäuser Jubiläumsrose
- 3 body** – Leonardo da Vinci
- 4 body** – **Dr. Karel Kramář**

Floribundy a polyantahybridy

0 bodů – Samba

- 1 bod** – **Barunka**, Citron-Fraise, European, Friesia, **J. G. Mendel, Jitřenka**, Kimono, Lilli Marleen, Neues Europa, Orange Sensation, Rotilia, Rumba, Sarabande, Schneewittchen, **Světlana**, Woburn Abbey, **Zorka**
- 2 body** – **Bobravka, Dagmar, Madlenka, Martina**, Marie Rottrová, Masquerade, **Orava**, Pussta, Red Garnette, Rhapsody in Blue, **Romance**
- 3 body** – Bonica 82, **Lea**

Polyantky

- 1 bod** – Cécile Margo, Koster Brunner, **Svornost**, White Fairy
- 2 body** – **Sněhurka**, The Fairy
- 3 body** – **Čs. Červený Kříž, Rztomilá**
- 4 body** – **Maryša**

Růže sadové klasické, stolisté, anglické a rugosa hybridy

- 0 bodů** – Prospero
- 1 bod** – Emanuel, **Geschwind's Schönste**, Graham Thomas, Charles Austin, **Josef Klimeš**, Westerland
- 2 body** – Abraham Darby, **ČSR**, Gertrude Jekyll, Golden Celebration, **Koré**, Lichtkönigin Lucia, **Průhonice, Sitno**, The Pilgrim
- 3 body** – Ferdy, **Geisha**, Swan
- 4 body** – Colette, Constance Spry, Lavender Dream, Maigold, Mozart, **Pozdrav z Průhonic**, Rotes Phaenomen, Salet
- 5 bodů** – Blossomtime, Dagmar Hastrup, F. J. Grootendorst, Frühlingstag, Chapeau de Napoleon, **Jabloňový Květ**, Marguerite Hilling, **Milevsko**, Nuits d'Young
- 6 bodů** – **Blanka, Generál Štefánik, Geschwind's Orden, Himmelsauge**, Nevada, Roseraie de L'Hay, Rotes Meer, Stanwell Perpetual, **Violeta**, William Lobb

Pnoucí růže

- 1 bod** – Aschermittwoch, **Ave Maria**, Cocktail, Don Juan, Golden Showers, Händel, **Hold Slunci, Leopold Ritter**, Paul's Scarlet Climber, Swan Lake, Sympathie, White New Dawn
- 2 body** – Amadeus, Coral Dawn, Excelsa, **Kde Domov Můj**, Leverkusen, **Máňa Böhmová**, Parade, **Probuzení**, Rosarium Uetersen, White Tausendschön
- 3 body** – Dorothy Perkins, Fräulein Octavia Hesse, Ilse Krohn Superior, Kir Royal, New Dawn, **Růže Olivetská**, Santana, Veilchenblau

4 body – Dortmund, Fragezeichen, **Ludvík Večeřa**

5 bodů – Alchymist, American Pillar, **České práci Čest**, Flammentanz, **Marietta Silva Tarouca**, Venusta Pendula

6 bodů – Filipes Kiftsgate, **Mír, Rudolfina**

Půdopokryvné a miniaturní růže

1 bod – Aspirin Rose, Cubana, Degenhard, White Haze

2 body – **Baba Kay**, Coralin, Heidefeuer, Innocencia

3 body – Alberich, Heidetraum, Popcorn

4 body – Knirps

Historické růže

1 bod – Frau Karl Druschki, Souvenir de la Malmaison

2 body – **Gruss an Teplitz**, Ispahan, La Reine Victoria, Souvenir de William Wood

3 body – Louise Odier, Mme. Isaac Pereire

4 body – Leda

5 bodů – Belle de Crécy

6 bodů – Complicata, Duchesse de Montebello, Mme. Hardy

Tab. 3 – Srovnání mrazuvzdornosti skupin růží

Skupina růží	Hodnoceno odrůd	Průměrné bodové hodnocení mrazových škod (počet odrůd)			
		0	1-2	3-4	5-6
Čajohybridy	74	13	59	2	0
Floribundy grandiflory	9	2	7	0	0
Floribundy	28	1	25	2	0
Polyantahybridy	4	0	4	0	0
Polyantky	9	0	6	3	0
Sadové růže (klasické)	24	0	8	7	9
Rugosa hybridy	8	0	0	2	6
Stolisté růže	5	0	0	1	4
Historické růže	13	0	6	3	4
Anglické růže	9	1	7	1	0
Pnoucí růže	42	0	22	11	9
Půdopokryvné růže	7	0	5	2	0
Miniaturní růže	5	0	3	2	0
Celkem	237	17	152	36	32
Z toho československé, české a slovenské růže	92	8	63	10	11

Pravděpodobné příčiny abnormálních mrazových škod na růžích po zimě 2011/12

- 1/ Teplý a deštivý leden.
- 2/ Náhlé a velmi výrazné ochlazení počátkem února.
- 3/ Extrémní mrazivé počasí v první polovině února bez sněhové pokrývky.
- 4/ Velmi teplé období již na konci února a přímo rekordní teploty koncem dubna.
- 5/ Výrazné přízemní mrazy až po polovině května.

Dá se konstatovat, že mrazy méně poškodily u nás častěji (asi právem) pěstované růže než sběratelské rarity, které ovšem do tohoto článku nebyly zařazeny. Ze zde hodnocených odrůd úplně vymrzlo jen 7% (17 odrůd), ale $\frac{3}{4}$ délky výhonů (1 až 2 body) vymrzlo u 64% (152 odrůd). Dá se tedy říci že mrazy výrazně poznamenaly 71% odrůd z hodnoceného souboru (Tab. 3). Růže vyšlechtěné na našem území vymrzly prakticky stejně jako zahraniční. Ze skupin nejvíce pomrzly velkokvěté růže (čajohybridy, floribundy grandiflory). Zde se prakticky nevyskytovala odrůda, která by nenamrzla až k zemi. Ovšem situace zase není tak katastrofální, protože se tyto růže stejně v předjaří vždy radikálně řežou. Podobné namrznutí bylo i u mnohokvětých floribund, polyantahybridů ba i polyantek.

Mezi sadovými růžemi byly málo poškozeny mrazy odrůdy kvetoucí jen na počátku léta, u nichž se v plné míře pozitivně projevilo dokonalé vyzrání výhonů. Tyto většinou mohutné keře nebyly z hlediska habitu narušeny. Jako jejich zástupce si můžeme jmenovat: 'Frühlingstag', 'Generál Štefánik', 'Geschwind's Orden', 'Marguerite Hilling', 'Milevsko', 'Nevada'.

Rugosa hybridy podle očekávání potvrdily, že jsou i z hlediska extrémních zim u nás nezničitelné. Vlastně totéž se ukázalo u stolístek. Tyto růže se dají tedy bez obav vysazovat i do podhorských oblastí.

Historické růže jsou skupinou značně nesourodou. Jednou kvetoucí odrůdou, které mají blízko k růži galské, většinou nenamrzají (např. 'Belle de Crécy', 'Duchesse de Montebello', 'Mme. Hardy'), což se nedá říci u remontantek ('Frau Karl Druschki', 'Gruss an

'Dr. Karel Kramář' (Böhm, 1937)

'Lea' (Urban, 1973)

'Maryša' (Brada, 1936)

'Geschwind's Orden'
(Geschwind, Slovensko, 1886)

'Nevada' (Dot, Španělsko, 1927)

'Stanwell Perpetual' (Lee, Velká Británie, 1838)

Teplitz', 'Souvenir de la Malmaison'). Málo uspokojivou mrazuvzdornost projevily mnohé anglické růže, u nichž právě hodně záleží na kvalitním vzrůstu ('Abraham Darby', 'Emanuel', 'Golden Celebration', 'Graham Thomas', 'The Pilgrim').

Až k zemi vymrzla i většina růží pnoucích, ale po tomto nuceném zmlazení do konce vegetační sezóny rychle zregenerovala. Vynikající mrazuvzdornost potvrdila nová česká odrůda 'Rudolfína'; dále 'Alchymist', 'American Pillar', 'Filipes Kiftsgate', 'Flammentanz', 'Mír', 'Venusta Pendula'.

Nečekaně kruté škody jsme zaznamenali i mezi novými odrůdami růží půdopokryvných ('Aspirin Rose', 'Cubana', 'Heidefeuer', 'White Haze') což zřejmě souvisí (a nejen u této skupiny) s jejich opakovaným kvetením až do pozdního podzimu, zvláště pokud ještě bylo podporováno hnojením. Zástupci miniaturních růží v našem sortimentu zimu přežily uspokojivě, nejhůře dopadl 'Degenhard'.

Některé růže pnoucí i sadové u nás sice silně namrzají a nedosahují proto očekávané výšky, ale mohou se pro své estetické přednosti i tak dobře uplatnit (např. 'Cocktail', 'Don Juan', 'Händel').

Potvrdilo se, že stupeň mrazuvzdornosti růží je velmi specifickou odrůdovou záležitostí a je nutné jej v každé klimatické oblasti experimentálně odzkoušet. Mnohdy jen teoreticky nám může pro odhad odolnosti pomoci původ odrůdy, neboť předků při několikaosobném křížení bývá nezřídka 10 i více. Navíc se v rodokmenech často objevuje neznámý semenáč, nebo původ nové odrůdy šlechtitel úmyslně zatajil. Dalším vodítkem může být země, kde šlechtění proběhlo. Dá se totiž předpokládat, že v mírném klimatu nebylo novošlechtění vystaveno silným mrazům, a tím proveden automaticky negativní výběr. Růže se v přiměřeném klimatu pěstují (a pokud se pěstují i šlechtí) doslova po celém světě. Větší zastoupení méně mrazuvzdorných odrůd bude z jižní Francie, Skotska, Itálie, jižní Afriky, Nového Zélandu.

Je zajímavé, že na krutou zimu doplatily z okrasných u nás běžně pěstovaných rostlin růže vlastně nejvíce.

Podobně bylo možné vidět jen zdecimované plochy nízkých skalníků a levandulí. Vedle k zemi pomrzlých pnoucích růží však stály nepoškozené statné wistárie, které se zřejmě nenechaly k rašení vyburcovat předčasně. Rostliny prostě zase jednou si dovolily nedodržel naše představy.

Z hlediska ztrát na růžích určitě nejhůře dopadly střední Čechy, kde v několika kolekcích byla zničena většina rostlin. Trochu lepší byla situace v Hradci králové a v Olomouci. Na jižní Moravě škody nebyly velké. V Bratislavě i Zvoleni byla zima pro růže vlastně průměrná, což se dá říct i o Děčíně a o Vysočině (kde byl sníh). Mírně nadprůměrné škody v našem sousedství byly pozorovány v rozáříích v Mnichově a v Krakově; žádné v Badenu u Vídně.

Nejhůře mrazy zasáhly růže na nezasněžené, větší, větru a slunci otevřené ploše. Určitě více zmrzly desítky let staré růže, než dvouleté nebo tříleté.

'Knirps' (Kordes, Německo, 1997)

Pro zimní ochranu lze doporučit následující opatření:

Pečlivý výběr místa – polohu nevystavenou větru, ne mrazové kotliny.

Vysazovat dostatečně daleko od sebe, aby se růže „nevytahovaly“, o 5 cm hlouběji než byly růže ve školce.

Neodkopávat kořeny a neodnášet půdu s plevelem.

Hnojit vyváženě, nepřehnoovat dusíkem a ukončit hnojení do konce července.

Neřezat hlouběji květy od září, obrážející výhony nevyzrají.

Nedělat základní řez na podzim, ale až po případných mrazových škodách v předjaří.

Nedovolit velké rozšíření houbových chorob, aby růže nenastupovaly do zimy oslabené.

Keře pravidelně zmlazovat.

Vyvažovat výhony u pnoucích růží, aby nedošlo k nalomení.

Právě vysazené rostliny a růže miniaturní či pěstované jako stromkové je možno chránit geotextilií, pytlovinou, chvojím či větším ukrytím do půdy.

Růže v nádobách zapustit i s nimi do půdy.

Závěr

Zima 2011/12 nám umožnila získat množství údajů o stupni mrazuvzdornosti v ČR pěstovaného sortimentu. Podobné hodnocení nebylo dříve nikdy učiněno. Tato zima z hlediska ztrát na růžích nemá pamětníků. Doufejme, že nás další kritická zima nezasáhne dříve než za 10 či 15 let, což je průměrná doba života záhonových růží. Neznamená to tedy, že bychom choulostivější odrůdy neměli vůbec sázet. Není vhodné však tak činit ve větším množství; nevolit je jako hlavní kompoziční prvek.

Jiří Žlebčík

Růže na různé způsoby

Článek s tímto nadpisem bude v zimním období k dispozici všem členům Českého zahrádkářského svazu v příručce Rukověť, ale protože se nás záležitosti kolem využití růží také týkají, nebude na škodu se s ním seznámit.

Pokud vám nadpis připomíná něco jako kuchařku kuře 100x jinak, není to podobnost čistě náhodná. Růže je sice všeobecně uznávanou královnou květin, ale její „pravomoc“ sahá i dále. Všechno to začalo, když si pradávný člověk chtěl lépe prohlédnout úhledný květ. On se totiž musel přiblížit a on musel ucítit. My to ostatně musíme udělat často také, jen pozor na to, že růže nejen voní, ale také píchá. O tom, že to může mít dalekosáhlé následky, svědčí ostatně i případ Šípkové Růženky. Ale převážně vážně. Do prvního blízkého kontaktu s růžemi přišel člověk obývající kúlové stavby mladší doby kamenné ve Švýcarsku. Dá se předpokládat, že sloužily jako potravina.

Šípky v kuchyni

Růže šípková (*Rosa canina*) je druh u nás nejrozšířenější a značně variabilní, což snad nejlépe vidíme, když na jednotlivých keřích jsou šípky různých velikostí i tvarů. Navíc do příbuzenstva růže šípkové patří několik velmi podobných a obtížně rozpoznatelných druhů, které se vzájemně kříží. Z hlediska sběru šípků, jsou tyto okolnosti nepodstatné. Děti by mohly zaměnit šípky s také červenými a ve stejnou dobu zrajícími plody hlohů. Ani tyto ovšem nejsou jedovaté.

Šípky můžeme získat i na zahradě. U záhonových růží (velkokvětých i mnohokvětých) ovšem neponecháváme plody tvořit, abychom rostliny neoslabovali. Růže miniaturní a půdopokryvné často tvoří šípky jen malé; případně je netvoří vůbec. Pro eventuální sběr plodů by tedy případly v úvahu jedině mohutné sadové a pnoucí růže, pokud ovšem oželíme jejich podzimní efektní vybarvení.

Šípky jsou bohatým zdrojem vitaminů a minerálních látek. Obsahují provitamin A, vitamíny

skupiny B, vitamín K a P, kyselinu jablečnou a citrónovou, cukry, pektiny, flavony, sílice, třísloviny, slizovité látky. Nalezneme zde mnoho minerálních látek – vápník, draslík, hořčík, železo, fosfor.

Přímo pověstné jsou ovšem šípky vysokým obsahem kyseliny askorbové; tedy vitamínu C, který celkově posiluje obranyschopnost našeho organismu. Jak je na tom naše růže šípková ve srovnání s některými dalšími růžemi, které jsou v naší přírodě méně časté, nebo je potkáme jen v parcích, ukazuje následující tabulka.

r. měkká (r. jabličkonosná) *R. villosa* (syn. *R. pomifera*)

Průměrný obsah vitamínu C v čerstvých zralých plodech některých druhů růží (mg/100 g)

Český název	Vědecký název	Celkový areál	Výskyt v ČR	Obsah vit. C	Velikost a tvar šípků
růže převislá (r. alpská)	<i>Rosa pendulina</i> (syn. <i>R. alpina</i>)	severní a střední Evropa	roztroušeně v horách	1800	velké, lahvicovité
r. Moyesova	<i>R. moyesii</i>	střední a západní Čína	divoce v ČR neroste	1700	velké, lahvicovité
r. májová (r. skořicová)	<i>R. majalis</i> , (<i>R. cinnamomea</i>)	severní a střední Evropa	jen velmi vzácně v Čechách	1700	malé, kulovité
r. měkká (r. jablíčkonosná)	<i>R. villosa</i> (syn. <i>R. pomifera</i>)	severní a střední Evropa	divoce v ČR neroste	1400	velké, vejčité až kulovité, nelze je sušit
r. galská (r. keltská)	<i>R. gallica</i>	jižní a střední Evropa	vzácně v teplých oblastech	1300	menší, vejčité
r. sivá	<i>R. glauca</i> (<i>R. rubrifolia</i>)	jižní a střední Evropa	divoce v ČR neroste	1300	dosti velké, vejčité
r. svraskalá	<i>R. rugosa</i>	východní Asie	divoce v ČR neroste	900	velké, kulovité až zploštělé kulovité, nelze je sušit
r. šípková a příbuzné druhy	<i>R. canina</i>	Evropa, západ. Asie, sev. Afrika,	velmi hojně	800	středně velké, různých tvarů

Sběr šípků

Šípky u nás rostou v přírodě na nejrůznějších místech. Nebudeme je ovšem sbírat v znečištěném prostředí u komunikací, v areálech průmyslových podniků, na místech zaprášených.

Šípky se sbírají v době, kdy jsou již zcela červené za suchého, teplého a slunečního počasí; obvykle v druhé polovině září. S dozráváním a vybarvováním obsah vitamínu C stoupá, ale po přežráním zase klesá. I když se vzhled šípků na pohled neliší, hmatem rozeznáme šípky měkké a pro sběr již nevhodné. Šípky měknou nejen přežráním, ale také po namrznutí a i po napadení černou skvrnitostí (což je méně známo). Na tuto houbovou chorobu jsou citlivé nejen zahradní růže, ale i růže šípková. Není vhodné vyrazit na šípky až po mrazech, jak se často doporučuje.

Vzhledem k ostatnosti růží je nejlépe si vybírat větve celé šípky obalené a ty přitahovat tyčí nebo rukou v rukavici. Je dobré mít pak obě ruce volné a šípky házet do na zemi postaveného kyblíku. Keři neuškodíme, ba naopak jej zmladíme, pokud odstříhneme zahradními nůžkami i celé větve a ty potom v klidu obereme.

S chloupky, jež jsou uvnitř šípků, se doporučuje pracovat v rukavicích; při požití pak mohou způsobit i zánět hltanu. Vzhledem k tomu, že rozřezávání šípků, odstraňování a promývání nážek, je také činnost velmi pracná a zdlouhavá, dáváme přednost těm receptům, kde se zpracovávají šípky celé.

Sušení a uskladnění šípků

Většinou šípky nejprve usušíme a pak z nich vlastně kdykoliv můžeme připravovat pokrmy. Jsou ovšem cizokrajné druhy růží, které mají šípky stále dužnaté a pro sušení nevhodné (*Rosa rugosa*, *R. villosa*).

Po návratu z přírody šípky co nejdříve přebereme a odstraníme ty, které jsou nečervené, měkké nebo deformované. Šípky omyjeme na cedníku pod proudem tekoucí teplé vody, ale nemáčíme. Pro kvalitní sušení šípků je nutné umělé teplo, neboť při zdlouhavém sušení hrozí plesnivění, které nemusí být nápadné. Sušíme jen v jedné vrstvě a teplota by neměla přesáhnout 60 °C. Sušení v troubě i otevřené je riskantní, neboť se často šípky během chvilky podaří připálit. Opravdu ideální je sušička s ventilátorem. Sušíme zvolna a přerušovaně, šípky překládáme. Na víku sušičky přitom otíráme kapky kondenzující vody, aby nám tato zpět nekapala na šípky. Při sušení se bytem line slabě nakyslá ovocná vůně. Malé šípky jsou usušené podstatně dříve a musíme je odebírat, aby se nepálily. Při plně naplněné sušičce dokončíme sušení všech šípků zpravidla do dvou dnů. Pak je ještě necháme několik dnů rozložené v pokojové teplotě, aby bylo zajištěno rovnoměrné dosušení. Odstraníme zbytky stopek a kalichů. Následně šípky uložíme do zavařovacích sklenic a pevně je zavíčkuje. Pokud se v bytě vyskytují potravinoví zavíječi, osvědčilo se i sklenice vystavit v zavařovacím hrnci teplotě 90 °C po dobu 30 minut. Šípky uschováváme na suchém, chladném a tmavém místě. Skladováním obsah vitamínu C zvolna klesá; po roce je asi poloviční. Postupně šípky také tmavnou. Doporučuje se je zkonsumovat do dvou let.

Šípkový čaj

Je více způsobů, jak ze sušených šípků připravit chutný nápoj. Od pouhého dlouhodobého vyluhování ve studené vodě, po dlouhé vaření nebo drcení a následné cezení.

Osvědčil se postup následující:

Do 1 litru chladné vody dáme hrst sušených šípků a ponecháme v klidu nejméně přes noc. Pak mírně povaříme asi 10 minut, necháme zvolna zchladnout a scedíme. V následujících dnech můžeme vaření stejných šípků několikrát opakovat. Čaj má nejlepší barvu z druhého či třetího vaření. Mezi vařeními čajů šípky uchováváme v chladničce při teplotě těsně nad nulou.

Šípkový čaj je docela chutný i bez jakéhokoliv slazení. Nejlepší je ovšem s domácím malinovým sirupem. Občas doporučovaným přídatkem k šípkům již při vaření je menší množství sušeného černého jeřábu (arónie) nebo divokých trnek. Obojí dodávají nápoji nahořklou i trpkou příchuť. Uvádí se, že vitamín C, který z šípků přechází do nápoje je značně stabilní i při tepelné úpravě. Šípkový čaj představuje chutný domácí nápoj, který se dá pít dlouhodobě. Může nahrazovat klasický čaj.

I v zimním období je řada dalších vydatných zdrojů přírodního vitamínu C (např. kvašené zelí, brambory, citrusové plody). Nemusí nám tedy vůbec vadit, že pitím šípkového čaje uhrazuje jen malou část denní potřeby vitamínu C. U šípkového čaje oceňujeme jeho příjemnou nakyslou, trochu sladkou a přitom trochu i svíravou chuť. Dále i načervenalou barvu. Ideální je, že stěna šípku tvoří vlastně jemné síto, které zabraňuje pronikání chloupků, jež jsou uvnitř na semenech, do roztoku.

r. stolistá (R. x centifolia)

Prodávané čaje s šípký

I když se stále sušené šípky vykupují (za cenu 30 až 40 Kč za 1 kg sušených), celé se prakticky neprodávají. Podstatně většího cenového zhodnocení se dosahuje drčením a plněním do nálevkových sáčků. Sáček se nesmí porušit, přelege se vřelou vodou nebo krátce povaří a nechá asi 15 minut vyluhovat před konzumací. Častěji než v čisté podobě se šípky do sáčků používají ve směsi s jinými sušenými rostlinami. Dosti známá je kombinace s tmavě červenou topolovkou („slezem“), která napodobuje jablka. V mnoha směsích, které jsou doporučovány pro účinek diuretický, „čistící“, zlepšující revmatické choroby a trávení, jsou šípky obsaženy jen v malém množství a mají za úkol hlavně korekci jinak nepříjemné chuti.

Pokrmý z šípků

Z šípků se připravovala a někdy ještě připravuje celá řada jídel. Často se liší jen poměrem použitých surovin. Pro inspiraci si tyto pokrmy přiblížíme, aniž ovšem budeme popisovat přesné recepty.

Šípková polévka

Očištěné šípky se vaří až do měkka, pak se propasírují. Přidá se obyčejná máslová jíška z hladké mouky, cukr, sůl; případně i červené víno či smetana a vše se opět povaří. Podává se s kostičkami rohlíků osmaženými na másle.

Šípková omáčka

Pro urychlení přípravy se často používá několik lžic již předem připravené šípkové zavařeniny (protlaku bez zrníček a chloupků). Jako u šípkové polévky se volí máslová jíška z hladké mouky, ale více se zahušťuje. Přidává se cukr, sůl i červené víno. Navíc pak ještě kuřecí vývar, citronová šťáva i kůra, rajský protlak a mletý pepř. Omáčka se podává teplá k tmavému masu, kančímu (viz film Slavnosti sněženek) a srnčímu masu.

Šípková marmeláda (protlak, rosol)

Šípky zakryté vodou se uvaří do měkka. Pak se prolisují jako při výrobě sirupu. Protlak se vaří

tak dlouho, dokud nezhoustne. Na litr protlaku je potřeba asi 600 g pískového cukru. Když se v této chvíli přidá želírovací prostředek, vznikne po dalším varu rosol. Horká marmeláda se nalije do skleniček a zavařuje v hrnci 30 minut při 90 °C. Při výrobě se mohou přidávat jablka.

Šípkový sirup

Čerstvé nasbírané nebo sušené a předem máčené šípky se rozdrtí. Šípky pak zalijí stejným množstvím vody a za stálého míchání se vaří 10 minut. Pak se přecedí přes husté plátýnko a drť, která se zde zachytí, znovu zalije trochou vody a přecedí. Všechna šťáva se vaří ještě dalších 10 minut. Opakuje se přecezení. Cukr se přidá dle chuti a sirup se zavařuje v hrnci v zavíčkovaných sklenicích 30 minut při 90 °C.

Šípkové víno

Vinné kvasinky se po dva dny nechají ve skleničce v mírně oslazené vodě na teplém místě. Asi 1,3 kg sušených šípků se chvilku povaří a nasype do 20ti litrového demižonu. Pak se vlije převařený plně nasycený roztok ze 4 kg cukru. Teprve po vychladnutí se přidají vinné kvasinky. Demižón se skoro (pěna by neměla vnikat do kvasné zátky) celý doplní čistou vodou. Po zazátkování se nechá asi měsíc kvasit. Roztok se začne čistit. Tehdy je třeba jej hadičkou stočit do dalšího již menšího demižónu se zase dobře zavoskovanou kvasnou zátkou na asi tři měsíce. Pak již se hotové šípkové víno plní do lahví.

Šípkový likér

Přibližně 500g šípků, kusová skořice a pomerančová kůra se nechá 10 dní vyluhovat v 1,5 l vodky. Přidá se 250 g cukru, který se svaří s malým množstvím vody.

Kandované šípky

Rozpůlené a od semen řádně vyčištěné šípky se krátce povaří ve vodě, v níž je rozpuštěno co nejvíce cukru. Šípky se další den přecedí a do roztoku zase přidá tolik cukru, kolik se jen může rozpustit. Pak se do něj vloží opět šípky. Tento proces je nutno opakovat asi deset dnů. Na-

r. Moyesova (*R. moyesii*)

konec, když už šípky obsahují tolik cukru, že se nemohou zkazit, osuší se a uchovávají v dobře uzavřené nádobě.

Z šípků se dá také udělat kompot (z půlených), mošt (po naředění) nebo zabarvený ocet.

Zbývá dodat, že se občas můžeme setkat i s výrobky z šípků v obchodech. V zavařeninách ovšem šípky tvoří jen jejich nepatrnou část; více je tam škrobů a jablečného protlaku. Objevila se dokonce i šípková omáčka v prášku. Hlavními složkami zde

jsou mouka a cukr. Šípky tvoří 3,3%! Patrně pro zlepšení barvy zde nalezneme i černý rybíz a mrkev.

Květy v kuchyni

Využívání květů v kuchyni se soustřeďuje asi z hlediska lepšího vzhledu a rychlého trhání na růžové, červeně růžové a fialové barvy. Květy by měly vonět. Z toho vyplývá, že přicházejí v úvahu zejména růže stolisté, odrůdy mající blízko k růži galské růže a anglické růže. Z květních plátků se používají jen měkké části, jež se jemně nakrájejí; ztlustlé bazální části plátků se odstraňují.

Růžové cukrovinky

Tře se 150 g moučkového cukru, 100 g strouhaných loupaných mandlí a 3 lžičce šípkové zavařeniny. Hmota se vyválí na placku, vykrajují se formičkami tvary, které se nechají zaschnout.

Marmeláda z růžových květů

Použije se 500 g růžových plátků, 1,25 kg cukru a 0,5 l vody. Směs se povaří a nechá dvě hodiny vyluhovat. Pak se růžové plátky scedí a rozetřou s dalším kilem cukru. Vše se smíchá a ještě povaří.

Med z růžových plátků

Přibližně 500 g růžových lístků se nakrájí a smíchá se stejným množstvím medu a ponechá tak asi dva dny. Pak se dalších 500 g medu svaří s 3 dl vody. Vše se smíchá.

Sirup z růžových květů

Čerstvé růžové okvětní lístky se v široké láhvi po vrstvách prosypávají cukrem a zakapávají citrónovou šťávou. Volně zakrytá láhev se ponechá na slunci tak dlouho, až se její obsah promění ve šťávu. Podává se chlazené a naředěné vodou.

Víno z květů

Svaří se 4 l vody, 1,5 kg cukru a nechá se vychladit. Pak se přidají 2 l růžových plátků, šťáva z jednoho pomeranče a dvou citrónů. Přidají se vinné kvasinky a vše se zpracovává stejně jako již výše popsané šípkové víno.

Kuře na růžích

Z Francie je znám předpis, kde se kuře peče na růžových plátcích spolu s mandlemi, medem a šafránem.

Růžové plátky lze kandovat (postup je stejný jako u šípků), dá se z nich dělat čaj, rosol, likér nebo růžemi obarvit cukr či ocet. Květy růží se dokonce někdy přidávaly jako přísada do soli i pepře. Toto mělo význam dekorační, stejně jako aranžování květů na stole na dorty nebo i zeleninové saláty. V arabských zemích se běžně na trhu prodávají sušená poupata růžových plnokvětých růží, která slouží k přípravě čaje. Mladé výhonky růží se zase pojídají na Dálném východě jako salát s olejem, octem, solí a pepřem.

Kosmetika

U růží není vůně samozřejmostí, ba dalo by se říct, že pro růže dvacátého století je skoro normální nevonět. Stalo se to tím, že se šlechtitelé soustředili zejména na barvu květů a opakování kvetení; nikoliv na vůni. Její intenzita velmi kolísá nejen u různých druhů a odrůd, ale i v závislosti na počasí a denní době. Nejvíce voní růže ráno nebo v dusnu před bouří. Z reklamních důvodů se růžím v katalogích skoro vždy dává alespoň slabá vůně nebo se vyskytuje pozoruhodný termín „vůně moderních růží“. Stejně individuální je to s určením, po čem vlastně růže voní. Je to po fiálcích, citronech, jablkách, mandarinkách, malinách, konvalinkách, meruňkách, tropickém ovoci, vanilce, pižmu, medu, hřebíčku, jeteli, vínu? Nebo je vůně čajová či prostě ta pravá růžová? Ano, všechna tato označení je možno v popisech odrůd najít; je uváděno na 27 druhů vůní růží.

Jsou ovšem růže, u nichž se nedá zpochybnit, že voní a voní vždy.

Z botanických druhů jsou to růže galská (*Rosa gallica*), svrasklá (*R. rugosa*), stolistá (*R. x centifolia*), damašská (*R. x damascena*) a jejich hybridy.

Voní většina historických růží, jako jsou bourbonky, noisettky, portlandky, remontantky aj.

Mezi moderními odrůdami voní většina anglických růží, mezi velkokvětými čajohybridy nalezáme výrazně vonící odrůdy nečastěji v barvě „modré“ či oranžové.

Jsou to např.:

‘Bernsteinrose’ (Tantau 1987), ‘Big Purple’ (Stephens 1985), ‘Blue Nile’ (Delbard 1976), ‘Duftwolke’ (Tantau 1963), ‘Eminence’ (Gaujard 1962), ‘Erotika’ (Tantau 1968), ‘Cherry Brandy’ (Tantau 1965), ‘Christian Dior’ (Meilland 1958), ‘Mainzer Fastnacht’ (Tantau 1964), ‘Papa Meilland’ (Meilland 1963), ‘Parole’ (Kordes 2001), ‘Silver Star’ (Kordes 1966), ‘Sutter’s Gold’ (Swim 1950), ‘Sterling Silver’ (Fischer 1957), ‘Whisky’ (Tantau 1967), ‘Wiener Charme’ (Kordes 1963).

Mezi sadovými růžemi voní:

‘Frühlingsduft’ (Kordes 1949) a růže jí příbuzné, ‘Generál Štefánik’ (Böhm 1931), ‘Maigold’ (Kordes 1953), ‘Märchenland’ (Tantau 1946).

Vonící pnoucí růže jsou:

‘Alchymist’ (Kordes 1956), ‘Aschermittwoch’ (Kordes 1955), ‘Compassion’ (Harkness 1971), ‘Conrad Ferdinand Meyer’ (Miller 1899), ‘Laguna’ (Kordes 2004), ‘Veilchenblau’ (Schmidt 1908).

Prakticky nevoní růže půdopokryvné a miniaturní.

Růžový olej

Světově známé je pěstování olejodárných růží, zejména růže kazaňské (*Rosa x damascena trigintipetala*). Obsahuje v květních plátcích směs nenasycených aromatických alkoholů (citronelal 45 %, geraniol 25 %), fenolů, terpenů, éterických olejů, pryskyřic, silic. Originální růžový olej má na 300 složek. Jedná se o jeden z nejluxusnějších i nejdražších přírodních olejů používaných v kosmetice. Bulharsko kryje 70 až 80 % světové potřeby, dále se tato růže pěstuje v Řecku, Turecku, ve Francii, Iránu, na Ukrajině, v Indii a Afganistanu. Střediskem pěstování 120 km dlouhého „Údolí růží“ ve středním Bulharsku je město Kazanlak. Na 1 kg oleje (silice) vyrobeného destilací se spotřebuje 3000 až 5000 kg růžových plátků, což je přibližně celková sklizeň za ob-

dobí od poloviny května do poloviny června z 1 ha plantáže. Sbírá se od svítání jen do 10 hodin dopoledne a sklizeň ihned zpracovává. Po první destilaci se získává růžová voda, po druhé olej. Denní výkon jednoho pracovníka je 15 až 20 kg růžových plátků.

Odhaduje se, že nejméně sedmdesát pět procent klasických parfémů obsahuje růžový olej. Za nejslavnější parfém světa je považován Chanel N° 5, který byl uveden na trh ve Francii roku 1921. Tvoří jej kompozice z více než 80 složek, z nichž hlavní jsou jasmín, růže, kosatec, ylang ylang, vanilka, ambra a santalový olej. Nutno zde ještě poznamenat, že k falšování růžové silice se používá parmasová silice z jedné indické trávy nebo vonící druhy muškátů.

Kdesi v podhůří Kavkazu vznikla patrně jako přírodní hybrid růže stolistá (*Rosa x centifolia*). Rozšířila se zejména ve vesnických zahradách skoro po celé Evropě. Pro potřeby parfumerie se omezeně pěstuje na plantážích v jižní Francii. Růžová silice se zde ovšem nezískává destilací, ale extrakcí organickými rozpouštědly. Výsledný produkt má jiný poměr vonných složek (citronelalu a geraniolu) a označuje se jako francouzská růžová silice.

Růžová voda

Růžová voda vzniká jako vedlejší produkt výroby růžového oleje při destilaci okvětních lístků. Obsahuje jen menší množství silice. V růžové vodě se kdysi omývaly ruce při hostinách. Mimo přímého využití v kosmetice slouží i jako přísada do jakostních pleťových krémů, sprchových gelů, tělových balzámů, čistících mlék a přípravků na vlasy.

Doma jde jistě připravit výluh nebo vývar z růžových plátků, ale jako přísadu do koupelí jde použít i šípkový čaj. Je třeba ještě dodat, že ze semen růží se lisuje v kosmetice i lékařství ceněný olej a že výlisky při tom vznikající slouží jako náhražka černého čaje.

Lékařství a léčitelství

Nejhojnější růže šípková má vědecké jméno *Rosa canina*, což v překladu znamená růže psí. Jedna z teorií tvrdí, že k tomuto označení přišla růže proto, že se její kořen užíval proti vzteklině. V lékopisech se ovšem vyskytovala růže lékařská neboli lékárnická, což je částečně plnokvětá forma růže galské (*Rosa gallica* f. *officinalis*), známá již od 14. století. Barvu má červenou s tmavě růžovým nádechem.

Korunní plátky se sbírají v červnu a červenci za úplně suchého počasí a za poledne s rozvítých květů. Suší se ve stínu, v tenké vrstvě při teplotě do 40 °C. Droga má charakteristickou příjemnou vůni a nasládle svíravou chuť. Pro zachování barvy je nutno skladovat ve tmě v dobře uzavřených nádobách. Droga obsahuje hlavně silici, třísloviny a flavonový glykosid quercitrin. Užívala se vnitřně v nálevu (jedna hrst na ½ litru vody) proti průjmům a k vyplachování či potírání při zánětlivých procesech dutiny ústní. Zevně pak u špatně se hojících ran a popálenin.

Růže patří u nás mezi nejvíce rozšířené keře, nezapomeňte na ně, až se začervenají stráně.

Jiří Žlebčík

Veltrusky dříve a nyní

Ve dnech 21. a 22. června bylo možno navštívit ve Veltrusech výstavu řezaných růží. Akci nyní pořádá Státní zámek Veltrusy a snaží se navázat na tradici slavných výstav Rosa klubu Veltrusy. Jde tedy vlastně o 19. ročník. Leč tato výstava je nyní již jiná a jinde; protože, když dva dělají totéž, nemusí to být totéž.

Výstava byla v roce 2014 umístěna v zámecké oranžerii, tedy v prostoru dobře izolovaném, sloužícím pro přezimování subtropických rostlin. V tomto vlastně sále, byly růže umístěny na dvou dlouhých stolech uprostřed, zatímco kolem stěn se nacházela pěkná a náležitě popsaná expozice včelařská.

Ke kladům akce patří velké množství shromážděných odrůd a jejich samostatná prezentace. Bylo zde úctyhodných 161 kultivarů růží. Jednotně jsou vhodně použity průhledné vázy. Květy byly svěží i před ukončením výstavy, odrůdy očíslovány. Až na několik chyb, které lze prominout, bylo označení odrůd správné. Sortiment zahrnoval růže v Čechách již dobře známé a ve školkách nabízené. Z méně běžných je možno jmenovat:

Garisenda (Bonfigliani 1911), pnoucí růže, bíle světle růžová
 Little Sunset (Kordes 1998), miniaturní růže, žlutá a růžová
 Malicorne (Delbard 1982), čajohybrid, červená
 Maréchal Niel (Pradel 1864), pnoucí růže, čajovka, světle žlutá, do skleníků

Marylene (Gaujard, 1965), čajohybrid, růžová
 Mary Pope (Kordes, 1993), velkokvětá floribunda, tmavě růžová
 Matilda (Meilland, 1988), floribunda, bíle světle růžová
 Red Velvet (Tantau, 1994), floribunda, červená
 Rhapsody in Blue (Cowlshaw 1999), sadová, fialově modrá
 Spek's Yellow (Verschuren 1947), čajohybrid, světle žlutá
 True Love (de Ruiter, 1977), čajohybrid, bílá

I když místnost umožňovala přehlednější uspořádání, byly vázy od sebe jen asi 10 cm, květy se tedy často překrývaly. Horší ovšem bylo, že návštěvníci neměli možnost se dozvědět žádné další informace mimo prostého názvu. Nevěděli nejen šlechtitele, zemi a rok vzniku, ale nevěděli ani zařazení do skupiny. Pro laika se tato informace může zdát malicherná. Pokud si ovšem někdo název růže opsal (což návštěvníci činili hojně), je třeba místo vhodné pro výsadbu růže miniaturní a pnoucí, přece jen rozdílné. Nemuselo se přitom označení skupiny psát na každou popisku; stačilo růže podle skupin seskupit. Někde pak ještě uvést charakteristiku skupin. Pozoruhodné také bylo, že nikde nebyl označen vystavovatel, jenž růži poslal. Jistě to mohla být i vhodná a nenápadná reklama. Jedinou světlou výjimkou v tomto směru byla ukázka

16 odrůd historických růží od Ing. Martina Vlasáka na samostatném stolku hned u vchodu.

Informace jsem se pokoušel také získat od pořadatele. Leč o růžích neměl znalostí žádných a nikoho sehnat neuměl. Jak už to na podobných akcích bývá, hlasovalo se o růži nejlepší. Nemohl jsem ovšem čekat do 16.00 na vyhlášení výsledků. Informace o vítězné růži se objevila na internetu později (viz. níže).

Nepovažuji za bezpodmínečně nutné, aby každá výstava by doplněna velkolepým aranžováním kytic růží (často skleníkových). Nestačí však jen shromáždit právě dostupné odrůdy růží. Na místě by měl být člověk schopný poradit nebo informace přehledně poskytnuty písemně. Nejlépe oboje. Pokud se v roce 2015 do Veltrus vypravíte, je zde proti minulosti ještě jedna nepříjemná změna. Od nádraží v Kralupech již nejezdí v době výstavy autobusy přímo na místo konání. Je třeba se místním autobusem dostat do obce Veltrusy a pak projít asi 2 km parkem k zámku.

jž

'Garisenda' (Bonfiglioni 1911)

'Marylene' (Gaujard, 1965),

'Matilda' (Meilland, 1988)

'Red Velvet' (Tantau, 1994)

Výstava růží 21. - 22.6. 2014 - vítězné růže

Kategorie - odborná porota

1. místo GLORIA DEI - z Růžové zahrady SZ Konopiště
2. místo BLACK LADY - z Růžového sadu Památníku Lidice
3. místo JANINA - z Růžové zahrady SZ Konopiště

Kategorie - návštěvníci

1. místo - GLÖRIE - od pěstitele V. Vogeltanze z Chlumína
2. místo BLACK LADY - z Růžového sadu Památníku Lidice
3. místo JUBILEUM 110 - z Botanického ústavu AV ČR v Průhonicích

zdroj: www.zamek-veltrusy.cz/uskutecnene-akce/

Poznámka: Odrůda GLÖRIE je s velkou pravděpodobností chybně napsaná růže 'Gloria Dei'.

Zastavte se v Táboře

vstup do botanické zahrady v Táboře

i sousedního autobusového nádraží se k botanické zahradě dostaneme přes park, třídu 9. května a náměstí T. G. Masaryka asi za patnáct minut.

Zahrada se snaží i ve stíněných prostorech na solidní úrovni ukázat od mnoha skupin rostlin to podstatné. Jsou zde skleníky s expozicí broméliovitých rostlin, sukulentů, orchidejí i masožravek a jiných teplomilných rostlin. Plocha 1,5 ha je věnována pro zastíněné arboretum s ukázkami domácích i cizokrajných stromů a keřů. Venkovní plochy dále obsahují rostliny podle jejich hospodářských vlastností; zvláště nalezneme vysazené např. obilniny, olejninu, pícniny, rostliny přadné, barvicí, jedovaté i léčivé, plevely, zeleninu. Tyto celky mají vlastní vysvětlující tabule, která však právě u růží chybí. Návštěvníci by se měli alespoň ve vší stručnosti dozvědět, jak a kdy vznikly ušlechtilé růže, jak se dělí, co od nich na zahradě můžeme očekávat.

'Carossi' (Strnad 1979)

Na druhé straně lze jen pochválit představení růží v samostatné expozici. Je umístěna nedaleko skleníků na mírně k severu orientované ploše ve tvaru nepravidelného obdélníku velikosti asi 12 x 5 m. Vhodné a uklidňující sousedství tvoří skupina vytrvalých trav a bambusů.

Růží jsem napočítal v září 2013 na 101 kusů. Skoro všechny odrůdy jsou vysazené po jediném exempláři, což vyžaduje velmi

detailní péči, má-li být sortiment zachován. Kupodivu záhon nepůsobí chaoticky, mělo by se ovšem důsledně dbát na to, aby vysoké růže nebyly v popředí (např. 'Westerland'). Jmenovky jsou z hlediska provedení přehledné. Umělá hmota je upevněna na hliníkové tyčce. Nápisy pak výrazné, dobře čitelné i na větší vzdálenost a nepoškozované. Je zde ovšem jen jméno. Návštěvník by jistě uvítal alespoň rok vzniku a zvláštní upozornění na české odrůdy. Pokud by byla vyrobena pro kolekci růží vysvětlující tabule, byla by žádoucí zkratka skupiny.

'Nela' (Strnad 2002)

Růže jsou vysazeny nepravidelně, ale v odpovídajících vzdálenostech. Zасыпání drčenou kůrou umožňuje přístup až k rostlinám bez udusání půdy.

'Veris' (Strnad 2005)

Sortiment zahrnuje vyváženě odrůdy všech skupin.

Je třeba ocenit přítomnost v Čechách málo pěstovaných růží z Rosic. Jedná se o čajohybridy 'Carossi' (Strnad 1979), bíle světle fialově růžový; 'Nela' (Strnad 2002), bíle světle oranžový a 'Veris' (Strnad 2005), tmavě růžově červený.

Chybně (uvedena v závorce) jsou napsaná jména na popiskách u odr.: 'Aquarius' (Acvarius), 'Black Night' (Bleck Neit), 'Friesia' (Frisea), 'Cherry Brandy' (Schery Brendy), 'Lichtkönigin Lucia' (L. K. Lucia), 'Pussta' (Pusta).

Vyhyňuly zde růže: 'Jackaranda' (Kordes 1985), 'Rena' (Strnad 1999).

Odrůda 'La France' (Guillot 1867) je příliš bujného vzrůstu a patrně tedy nebude pravá.

Jedna z nepopsaných odrůd je asi růžová sadová růže 'Angela' (Kordes 1984).

<http://szestabor.cz/botanicka/>

Jiří Žlebčík

Růže v Poděbradech v září 2014

vstup do zámku

celkový pohled

první výsadba

Na veřejně přístupném nádvoří zámku v Poděbradech je vysazeno 56 růží označeným cedulemí se jmény. Jak se můžeme na připojeném vysvětlení dočíst, jedná se o laureáty soutěže, která nese jméno Křišťálová růže a je nejvyšším oceněním v oboru uměleckého přednesu poezie a prózy u nás. Dotyčné osobnosti také údajně růže samy vysadily. Jsou zde jména známých herců Jako např.: Josef Abrahám, Rudolf Hrušínský, Ladislav Chudík, Jiří Lábus, Luděk Munzar, Viktor Preiss, Libuše Šafránková, Emílie Vášáryová. Divně se zde vyjmají jména osob, které své přednesové kvality osvědčily stěží. Mám na mysli velvyslance Španělska, kardinála Vlka, Karla Schwarzenberga. Udílení ceny probíhá v Poděbradech každoročně.

Vraťme se však k růžím. I když soutěž trvá již 52 let, teprve od roku 2008 se růže vysazují, což poprvé učinili studenti místního ekogymnázia. Nyní je keřů 56. Jsou vysazeny v jedné řadě, jen 14 z nich ve dvouřadě. Vždy asi 80 cm od sebe. Místo je sice důstojné a nepřehlédnutelné, ale vzhledem k tomu, že je stíněno víceméně od jihu vysokou stěnou, nepříliš pro růže příhodné. Vidíme to na asi deseti keřích, které měli v září 2014 koncové výhony nepřirozeně protáhlé.

Růže zjevně nebyly sázeny podle nějakého konceptu, každá je jiná, nejsou označeny jmény. Výškové rozmezí je proto

od 40 cm do asi dvou metrů. Růže určitě jsou velmi pečlivě zahradnický udržovány. Plocha byla v září bez plevelů, nastlána vysokou vrstvou kůry. Růže měly kupodivu většinou docela zelené listy, což svědčí o chemické ochraně proti houbovým chorobám i o přihnojování. Kvetlo spíše ukázkově jen asi deset keřů. Výrazně pak pouze růže 'Leonardo da Vinci', která se dala s velkou pravděpodobností určit. Odkvetlé růže byly až příliš razantně ořezány. Mimo uvedenou řadovou výsadbu jsou za ní na místě, kde je prostranství širší, umístěny tři obloukovité přes dva metry vysoké konstrukce napodobující altánky. Osazeny jsou asi dvaceti různými keři růží; těžko říci, zda jde i o odrůdy pnoucí, zatím se tak neprojevují.

Dá se předpokládat, že od roku 2008 patrně některé růže (mrazová kalamita v r. 2012) uhynuly a musely být nahrazeny jinými. Plocha

má málo prostoru, kam by se dalo ještě sázet. Je nereálné i přidání dalších jmenovek se jmény odrůd vedle stávajících se jmény umělců. Dala by se jediné přidat celkem nenápadná čísla a pak umístit vysvětlující tabuli se jmény a popisy odrůd. Je ovšem problém, zda by údržba věděla jména odrůd nebo alespoň místa nákupu. Dodatečné určování růží by se u všech keřů nepodařilo. Je to škoda, protože popsaným odrůdám růží by určitě lázeňští hosté zejména v období prvního plného kvetení věnovali náležitou pozornost.

Co tedy lze za současného stavu zlepšit? Snad postupně přece jen růže určovat a udělat si mapku. Nové vysazovat promyšleně, pokud jde o výšku, barvu (soulad se sousedními růžemi) a odolnost k chorobám. Totéž platí i o nahrazování růží. Zde by tedy mohli být členové Rosa klubu nápomocni.

nádvorí

starší výsadba

jedna z cedulí

jž

Školka nejvyšší

Z našich předních růžových školek leží Ovocná a růžová školka Malochýn v nejvyšší výšce 560m. Pozornost si však určitě zaslouží nejenom z tohoto hlediska. Plochu s růžemi nelze v krajině přehlédnout. Nyní se tu sklízí každoročně na 15 tis. sazenic ve 110 odrůdách. Sortiment vhodně zahrnuje takřka všechny skupiny a barvy růží. Jedná se o osvědčené odrůdy převážně z 60. let. Zájemce si určitě vybere. Jmenujme některé snad méně běžné:

Čajohybridy

Ballet (Kordes, Německo, 1958), tmavě růžová
Big Purple (Stephens, Nový Zéland, 1985), fialově červená

Citrina (VEG, Německo, 1981), žlutá

Crepe de Chine (Delbard, Francie, 1970), růžově červená

Eiffel Tower (Armstrong, USA, 1963), růžová

Erotika (Tantau, Německo, 1968), tmavě červená

Chicago Peace (Johnston, USA, 1962), růžová a světle žlutá

King's Ransom (Morey, USA, 1961), žlutá

Peter Frankenfild (Kordes, Německo, 1966), tmavě růžová

Piccadilly (McGredy, Velká Británie, 1960), červeně růžová a žlutá

Rina Herholdt (Herhold, Jihoafrická republika, 1962), červeně růžová a bílá

Tatjana (Kordes, Německo, 1970), červená

Tzigane (Meilland, Francie, 1951), světle červená a žlutá

'Ballet'

'Citrina'

Floribundy

Anne Cocker (Cocker, Velká Británie, 1970), svítivě červená

Goldjuwel (Tantau, Německo, 1959), žlutá

Kimono (de Ruiter, Nizozemsko, 1961), sytě růžová
 Orange Special (de Ruiter, Nizozemsko, 1957), světle červená
 Rimosa (Meilland, Francie, 1958), světle červená a žlutá
 Rosenmärchen (Kordes, Německo, 1940), světle růžová
 Satchmo (McGredy, Velká Británie, 1970), jásavě červená
 Travemünde (Kordes, Německo, 1968), červená

'Eiffel Tower'

Polyantahybridy

Baronne de Vivario (Soupert, Lucembursko, 1925), bílá
 Gabrielle Privat (Privat, Francie, 1931), růžová

'Piccadilly'

Sadové růže

Bobravka (Urban, ČR, 1973) růžově červená
 Baron Girod de l'Ain (Reverchon, Francie, 1897), červenořalová s bílým lemem
 Koré (Urban, ČR, 1980) růžová

'Anne Cocker'

Pnoucí růže

Alexander von Humboldt (Kordes, Německo, 1960), červená
 Casino (McGredy, Velká Británie, 1963), světle žlutá
 Royal Gold (Morey, USA, 1957), žlutá
 Swan Lake (McGredy, Velká Británie, 1968), bílá

'Kimono'

Miniaturní růže

Alberich (de Ruiter, Nizozemsko, 1954), růžově červená
 Colibri (Meilland, Francie, 1958), oranžová

Jen nemnoho školek se může pochlubit vlastními odrůdami. Růže 'Hamila' z roku 2007 je již mezi specialisty dosti známá. Byla nalezena jako mutace růže 'Die Welt' a byla vybrána jako růže Kalendářiku Rosa klubu pro rok 2014. Odrůdě je věnována strana 147. v encyklopedické knize Svět růží (Sus, Žlebčík, Rod, 2013). Jedná se o dobře rostoucí a spolehlivě opakovaně kvetoucí čajohybrid světle oranžové barvy.

Nyní se objevuje další nová růže. Odrůda **'Famila'** se dá charakterizovat jako převisle rostoucí nízká sadová růžička dosahující asi 120 cm. Pokud rostlinu vyvazujeme, zakryje plochu do výše přibližně dvou metrů. Tmavě červenofialové květy o průměru asi 5 cm jsou nahlučeny v bohatých koncových květenstvích. Růže opakuje kvetení. Odrůda je mutací růže 'Alberich'.

'Baronne de Vivario'

Školka v Malochyně dosahuje výrazných výsledků nejen při pěstování růží. Můžeme zde získat sazenice prakticky všech ovocných stromů a drobného ovoce; zejména pak jahodníku. Všechny tyto rostliny jsou stejně jako růže ve vynikající kvalitě, která je dána starostlivou péčí z hlediska pěstování i zachování odrůdové čistoty. Místní klima a těžší půda pak zaručují dobře rozvětvený kořenový systém.

'Gabrielle Privat'

Školku lze po předchozí domluvě navštívit v době květu růží. Nalezneme ji na Českomoravské vrchovině asi 24 km severovýchodně od Havlíčkova Brodu. Je dostupná vlakem i autobusem z vesnice Sobiňov. Výpěstky se zasílají i poštou na dobírku od poloviny měsíce října.

'Hamila'

Kontaktní údaje jsou:

Ovocná a růžová školka Malochyn

582 62 Sobiňov 54

Mobil: 728 989 984

E-mail : bohumil.petruzelka@seznam.cz

Web: www.ovocnaskolkamalochyn.cz

Růžaře, jahodáře, ovocnáře a zejména pohodového člověka zahradníka Bohumila Petruželku pak osobně můžete potkat na přehlídkách růží v rozáriu v Hradci Králové, protože je dlouholetým členem hodnotící komise.

'Famila'

Malochyně (německy Malochin) je malá vesnice, část městyse Libice nad Doubravou v okrese Havlíčkův Brod.

Jiří Žlebčík

Rozárium v Bečově nad Teplou

V západních Čechách asi 20 km jižně od Karlových Var probíhá rekonstrukce Bečovské botanické zahrady vedená Českým svazem ochrany přírody. Parkové úpravy zde mají dlouhou tradici. Rod Beaufort-Spontin se usadil na Bečově počátkem 19. století a koncem tohoto století začal zde vévoda Bedřich provádět velmi náročné přestavby zámku i zámeckých zahrad včetně teras a skleníků. V dalších úpravách zahrad pokračoval vévoda Jindřich, kterému byl velkým rádcem tchán hrabě Arnošt Silva Tarouca z Průhonice. Jindřich měl vynikajícího vrchního zahradníka Jana Koditka, jenž se svým umem nesporně zapsal do dějin zahradní a krajinářské architektury v Bečově. Mimo mnoha jiných rostlin tehdy byly hodně pěstovány také růže. Na zahradní a parkové úpravy v Bečově navázala botanická zahrada o rozloze 9 ha, která zde byla vysazovaná v letech 1918 až 1935, ale později zanikla.

'Boule de Neige'

Člen Rosa klubu Ing. Jiří Šindelář nám zaslal inventář Bečovských zámeckých zahrad a botanické zahrady. Jde o seznam odrůd (s uvedením počtu kusů a výškou) velice cenný, který nám ukazuje, co se tehdy pěstovalo. Za původním textem po středníku a dvojitě mezeře jsem si dovolil připojit vlastní komentář. Někdy je třeba jméno odrůdy poopravit, dále je uveden současný názor na zařazení do skupiny, barva, šlechtitel, země původu, rok vyšlechtění a poznámka, zda je v současnosti růže u nás dostupná nebo (v případě, že tomu tak není) zda je v největším světovém rozáriu v Sangerhausenu.

Původní seznam je sice členěný (růže záhonové...), ale odrůdy různých skupin jsou zastoupeny v různých odděleních. V roce 1880 bylo teprve nedávno po vzniku čajohybridů a tak převážnou většinou růží tvoří remontantky v různých odstínech růžové, fialové a červené barvy. Dále vidíme, že skoro všechny růže pochází z Francie. Rozárium bylo zásobováno tehdy docela „čerstvými“ novinkami; škoda, že se nedochovalo. Celkem bylo pěstováno 105 odrůd.

Prosíme zejména růžaře specializující se na růže historické, aby se zamysleli nad následujícím seznamem, údaje opravili, doplnili a hlavně pak byli nápomocni při získávání sazenic.

zocsopberkut@seznam.cz

www.becovskabotanicka.cz

BEČOVSKÉ ROZÁRIUM – Inventář ke dni 11. 4. 1880:

Růže záhonové

'Anton Mouton' – 3ks, vysoké; remontantka, růžová, Levet, Francie, 1874

'Auguste Mie' – 2ks, vysoké; remontantka, světle růžová, Laffay, Francie, 1850

'Baron Canella' – 1ks, nízké; bourbonka, růžově fialová, Guillot, Francie, 1859

'Baronin Rothschild' – 1ks, vysoké; Baron A. de Rothschild, remontantka, růžová, Lacharme Francie, 1862

'Beauty of Dresden' – 2ks, vysoké; ?

‘Bernard Valot’ – 1ks, vysoké; ?

‘Blaire Thiorry’ – 1ks, vysoké; ?

‘Boule de Neige’ – 1ks, nízké; bourbonka, bílá, Lacharme, Francie, 1867, pěstovaná v ČR

‘Comtesse de Beaufort’ – 1ks, vysoké; ‘Comte de Beaufort’, remontantka, fialově červená, Boyeau, Francie, 1858

‘Comtesse de Sereniy’ – 1ks, vysoké; remontantka, světle růžová, Lacharme, Francie, 1874

‘Coquetter des Alpes’ – 3ks, vysoké; ‘Coquetter des Alpes’, bourbonka, bílá s růžovým středem, Lacharme, Francie, 1867

‘De Audry’ – 2ks, vysoké; ?

‘Duc de Norfolk’ – 2ks, vysoké; ‘Duchesse de Norfolk’, remontantka, červená, Margottin, Francie, 1853

‘Duchesse de Chambarenes’ – 1ks, vysoké; ‘Duchesse de Cambacères’, remontantka, fialově růžová, Fontaine, Francie, 1854, Sangerhausen

‘Eduard Moren’ – 1ks, vysoké; ‘Edouard Morren’, remontantka, růžově červená, Granger, Francie, 1868

‘Emilie de Girardin’ – 1ks, nízké; ‘Emilie de Girardin’, stolísta, světle růžová, Robert, Francie, 1854

‘Empereur du Maroc’

‘Empereur du Maroc’ – 1ks, nízké; remontantka, červeně fialová, Guinoisseau, Francie, 1858, pěstovaná v ČR

‘Geant de Battalles’ – 5ks, vysoké; ‘Géant des Batailles’, remontantka, červená, Nérard, Francie, 1846, Sangerhausen

‘General Laquinot’ – 6ks, vysoké; ?

‘Gloria Dijon’ – 6ks, vysoké; ‘Gloire de Dijon’, noisetka, růžově nažloutlá, Jacotot, Francie, 1850, pěstovaná v ČR

‘Charles Wood’ – 1ks, vysoké; remontantka, červeně fialová, Portemer, Francie, 1864

‘La France’

‘Cheshunt hybride’ – 1ks, vysoké; ‘Cheshunt Hybrid’, čajohybrid, růžově červená, Paul, Velká Británie, 1872

‘John Hopper’ – 1ks, vysoké; remontantka, růžová, Ward, Velká Británie, 1862, Sangerhausen

‘Joseph Fiala’ – 1ks, vysoké; ?

‘Kaiserin des Nordes’ – 1ks, nízké; ‘Kaiserin des Nordens’, rugosa hybrid, tmavě růžová, Regel, Rusko, 1879

‘La France’ – 2ks, vysoké; čajohybrid, světle růžová, Guillot, Francie, 1867, pěstovaná v ČR

‘La Reine’

‘La Reine’ – 2ks, vysoké; remontantka, růžová, Laffay, Francie, 1842, Sangerhausen

‘Lady Emilie Peel’ – 1ks, nízké; ‘Lady Emily Peel’, noisetka, bílá až světle růžová, Lacharme, Francie, 1862, Sangerhausen

‘Louise Margottin’ – 1ks, vysoké; bourbonka, světle růžová, Margottin, Francie, 1862

‘Madame Bellon’ – 3ks, vysoké; remontantka, tmavě růžová, Lédéchaux, Francie, 1875

- ‘Madame Charles Wood’ – 1ks, vysoké; remontantka, tmavě růžová, Verdier, Francie, 1861
- ‘Madame Lachema’ – 1ks, nízké; ‘Madame Lacharme’, remontantka, světle růžová, Lacharme, Francie, 1872
- ‘Madame Manissier’ – 1ks, vysoké; ?
- ‘Madame Nachury’ – 1ks, vysoké; remontantka, barva dnes neznámá, Damaizin, Francie, 1873
- ‘Madame Rival’ – 1ks, nízké; remontantka, světle růžová, Gonod, Francie, 1866
- ‘Madame Theresie Levet’ – 1ks, vysoké; ‘Mademoiselle Theresie Levet’ remontantka, růžová, Levet, Francie, 1866, [Sangerhausen](#)
- ‘Mademoiselle Anne Wood’ – 1ks, nízké; remontantka, červená, Verdier, Francie, 1866, [Sangerhausen](#)
- ‘Mademoiselle Elise Charbrier’ – 1ks, vysoké; ?
- ‘Marchal Niel’ – 2ks, vysoké; ‘Maréchal Niel’, pnoucí noisetka, světle žlutá, Pradel, Francie, 1864, [pěstovaná v ČR](#)
- ‘Marchal Vallaut’ – 1ks, nízké; ‘Maréchal Vaillant’, remontantka, červeně fialová, Viennot, Francie, 1861
- ‘Marie Boisse’ – 1ks, nízké; ‘Marie Boissée’, remontantka, bílá, Oger, Francie, 1864
- ‘Marie Guillot’ – 1ks, nízké; čajovka, bílá, Guillot, Francie, 1874
- ‘Maupertius’ – 1ks, vysoké; ‘Maupertuis’ stolístka, tmavě růžově fialová, Moreau, Francie, 1868, [Sangerhausen](#)
- ‘Micale’ – 2ks, vysoké; ?
- ‘Monsieur Bonienne’ – 2ks, vysoké; ‘Monsieur Boncenne’, remontantka, fialově červená, Liabaud, Francie, 1864, [Sangerhausen](#)
- ‘Multiflora’ – 4ks, vysoké; remontantka, světle růžová, Margottin, Francie, 1849
- ‘Murillo’ – 2ks, vysoké; remontantka, fialová, Fontaine, Francie, 1862
- ‘Pacquette’ (polyantha) – 2ks, vysoké; polyantka, bílá, Guillot, Francie, 1872
- ‘Panache Langroise’ – 1ks, vysoké; remontantka, růžová, Rimancourt, stát ?, 1873
- ‘Paul Neron’ – 3ks, vysoké; ‘Paul Neyron’, remontantka, růžová, Levet, Francie, 1869, [Sangerhausen](#)
- ‘Perle Blanche’ – 3ks, vysoké; ‘Perle des Blanches’, bourbonka, bílá se světle růžovým středem, Lamarme, Francie, 1872, [pěstovaná v ČR](#)
- ‘Persian Yellow’ – 2ks, vysoké; *Rosa foetida* ‘Persian Yellow’, žlutá, Malá Asie, 1837, [pěstovaná v ČR](#)
- ‘Pierre Seletzky’ – 2ks, vysoké; ?
- ‘Rosa Mundi’ – 2ks, vysoké; *Rosa gallica* ‘Rosa Mundi’, *R. gallica versicolor*, růžově fialová a světle růžová, původ nejasný, 1581, [pěstovaná v ČR](#)
- ‘Souvenir de la Malmaison’ – 7ks, vysoké; 4ks, nízké; bourbonka, bíle světle růžová, Beluze, Francie, 1843, [pěstovaná v ČR](#)
- ‘Souvenirs David Angers’ – 1ks, vysoké; ?
- ‘Theodor Buchet’ – 2ks, vysoké; ?

‘Paul Neron’

‘Souvenir de la Malmaison’

‘Triumph de France’ – 2ks, vysoké; ‘Triomphe de France’, remontantka, růžově červená, Garcon, Francie, 1875, Sangerhausen

Ostatních růží všech barev bylo vysokých 60 ks, nízkých 12 ks. Celkem vysokých 155 ks, celkem nízkých 98 ks.

Dále se v bečovské zámecké zahradě nacházely růže ze skupiny *Rosa semperflorens*, *Rosa centifolia* a *Rosa France* a skupina bílých růží.

‘Alfred Colomb’

Remontující růže

‘Albert Paye’; remontantka, růžová, Touvais, Francie, 1873, Sangerhausen

‘Alfred Colomb’; remontantka, tmavě růžová, Lacharme, Francie, 1865, pěstovaná v ČR

‘Alfred de Rougemont’; remontantka, fialová, Lacharme, Francie, 1862, pěstovaná v ČR

‘Alsace Lorraine’; remontantka, fialově červená, Duval, Francie, 1879

‘August Rigotard’; remontantka, fialově červená a bílá, Schwartz, Francie, 1871

‘Auguste Mie’; remontantka, světle růžová, Laffay, Francie, 1850 (uvedena i v záhonových)
‘Baron Bonstetter’; ?

‘Baronne de Maynard’; bourbonka, bílá, Lamarme, Francie, 1864, Sangerhausen

‘Beauty of Dresden’ – 2ks, vysoké; ? (uvedena i v záhonových)

‘Boildieu’; remontantka, tmavě růžově červená, Garcon, Francie, 1877

‘Capitain Christy’; remontantka, světle růžová, Lamarme, Francie, 1873

‘Comtesse de Beaufort’ – 1ks, vysoké; ‘Comte de Beaufort’, remontantka, fialově červená, Boyeau, Francie, 1858 (uvedena i v záhonových)

‘Comtesse de Serenyj’ – 1ks, vysoké; remontantka, světle růžová, Lacharme, Francie, 1874 (uvedena i v záhonových)

‘Comtesse Rocquiny’; ?

‘Constantin Petriakoff’; remontantka, fialově červená, Jamain, Francie, 1877

‘Doctor Baillon’; remontantka, fialová, Margottin, Francie, 1878

‘Duc de Rohan’; ‘Duchesse de Rohan’, remontantka, červeně fialová, Lévêque, Francie, 1847, pěstovaná v ČR

‘Eduard Moren’ – 1ks, vysoké; ‘Edouard Morren’, remontantka, růžově červená, Granger, Francie, 1868 (uvedena i v záhonových)

‘Elisabeth Vigneron’; remontantka, růžově červená, Vigneron, Francie, 1864

‘Empereur du Maroc’; remontantka, červeně fialová, Guinoisseau, Francie, 1858, pěstovaná v ČR (uvedena i v záhonových)

‘Gabriel Tournier’; remontantka, tmavě červená, Levet, Francie, 1877

‘General Jacquimenot’; ‘General Jacquiminot’, remontantka, tmavě růžová, Roussel, Francie, 1853, Sangerhausen

- ‘Charles Lefebvre’; ‘Charles Lefébvre’, remontantka, tmavě růžová, Lacharme, Francie, 1861, Sangerhausen
- ‘Cheshunt hybrid’ – 1ks, vysoké; ‘Cheshunt Hybrid’, čajohybrid, růžově červená, Paul, Velká Británie, 1872 (uvedena i v záhonových)
- ‘Jean Rosenkrantz’; ‘Jean Rosenkrantz’, remontantka, fialová, Portemer, Francie, 1864, Sangerhausen
- ‘John Bright’; remontantka, fialově červená, Paul, Velká Británie, 1878, Sangerhausen
- ‘John Hopper’; remontantka, růžová, Ward, Velká Británie, 1862 (uvedena i v záhonových)
- ‘Jules Margottin’; remontantka, fialová, Margottin, Francie, 1853, pěstovaná v ČR
- ‘Kaiserin des Nordes’ – 1ks, nízké; ‘Kaiserin des Nordens’, rugosa hybrid, tmavě růžová, Regel, Rusko, 1879 (uvedena i v záhonových)
- ‘La France’; čajohybrid, světle růžová, Guillot, Francie, 1867, pěstovaná v ČR (uvedena i v záhonových)
- ‘Lady Emilie Peel’ – 1ks, nízké; ‘Lady Emily Peel’, noissetka, bílá až světle růžová, Lacharme, Francie, 1862 (uvedena i v záhonových)
- ‘Louise Margottin’ - 1ks, vysoké; bourbonka, světle růžová, Margottin, Francie, 1862 (uvedena i v záhonových)
- ‘M. Debil de Paul Fontaine’; ‘Deuil de Paul Fontaine’; stolístka, fialová, Fontaine, Francie, 1873, Sangerhausen
- ‘M. Eugenie Guimoseau’; ‘Eugénie Guimoseau’; bourbonka, červeně růžová, Guimoseau, Francie, 1864, pěstovaná v ČR
- ‘Madame Falcot’; čajovka, světle růžově nažloutlá, Guillot, Francie, 1858, Sangerhausen
- ‘Madame Marie Finger’; remontantka, růžová, Lamarme, Francie, 1872
- ‘Madame Nachury’; remontantka, barva dnes neznámá, Damaizin, Francie, 1873 (uvedena i v záhonových)
- ‘Madame Rival’; remontantka, světle růžová, Gonod, Francie, 1866, (uvedena i v záhonových)
- ‘Madame Therese Levet’; ‘Mademoiselle Theresie Levet’ remontantka, růžová, Levet, Francie, 1866 (uvedena i v záhonových)
- ‘Madame Victor Vedier’; remontantka, růžově červená, Vedier, Francie, 1863, Sangerhausen
- ‘Mademoiselle Anna Wood’; remontantka, červená, Verdier, Francie, 1866 (uvedena i v záhonových)
- ‘Magna Charta’; remontantka, tmavě růžová, Paul, Velká Británie, 1875, pěstovaná v ČR
- ‘Marie Bauman’; ‘Marie Baumann’, remontantka, fialová, Baumann, Francie, 1863, Sangerhausen
- ‘Marie Boisee’; ‘Marie Boissée’, remontantka, bílá, Oger, Francie, 1864 (uvedena i v záhonových)
- ‘Monsieur Boucenne’; ‘Monsieur Boncenne’, remontantka, červeně fialová, Liabaud, Francie, 1864, Sangerhausen
- ‘Monte Christo’; remontantka, fialová, Fontaine, Francie, 1861

‘Magna Charta’

‘Prince Camille de Rohan’

‘Murillo’; remontantka, fialová, Fontaine, Francie, 1862 (uvedena i v záhonových)

‘Pacquerette’; polyantka, bílá, Guillot, Francie, 1872 (uvedena i v záhonových)

‘Panachel de Langroise’; ‘Panachée Langroise’, remontantka, růžová, Rimamcourt, stát ?, 1873

‘Paul Neron’; ‘Paul Neyron’, remontantka, růžová, Levet, Francie, 1869, Sangerhausen (uvedena i v záhonových)

‘Perle d’Angeres’; ‘Perle d’Angers’, bourbonka, světle růžová,

Morey, Francie, 1879, Sangerhausen

‘Persian Yellow’; Rosa foetida ‘Persian Yellow’, žlutá, Malá Asie, 1837, pěstovaná v ČR (uvedena i v záhonových)

‘Piere Seletzky’; ? (uvedena i v záhonových)

‘Pierre Notting’; remontantka, fialově červená, Portemer, Francie, 1863, Sangerhausen

‘President Schlachter’; remontantka, fialově červená, Verdier, Francie, 1877, Sangerhausen

‘Prince Camille de Rohan’; remontantka, červená, Verdier, Francie, 1861, Sangerhausen

‘Souvenir de la Reine de Angleterre’; ‘Souvenir de la Reine d’Angleterre’, remontantka, růžově fialová, Cochet, Francie, 1855, Sangerhausen

‘Theodore Buchet’; ? (uvedena i v záhonových)

‘Triumph de France’; remontantka, růžově červená, Garcon, Francie, 1875 (uvedena i v záhonových)

‘Van Houtte’; remontantka, fialově červená, Lacharme, Francie, 1869

‘Victor Verdier’; remontantka, tmavě růžová, Lacharme, Francie, 1859, Sangerhausen

Rosa muscosa ‘Miali’; ?

Rosa muscosa ‘Salet’; stolístka, růžová, Lacharme, Francie, 1854, pěstovaná v ČR

Rosa muscosa ‘Soupert et Notting’; stolístka, tmavě růžová, Pernet, Francie, 1874, pěstovaná v ČR

Čajové růže

‘Gloire de Dijon’; noisetka, růžově nažloutlá, Jacotot, Francie, 1850, pěstovaná v ČR (uvedena i v záhonových)

‘Marechal Miel’; ‘Maréchal Niel’, pnoucí noisetka, světle žlutá, Pradel, Francie, 1864, pěstovaná v ČR (uvedena i v záhonových)

‘Marie Guillot’; čajovka, bílá, Guillot, Francie, 1874 (uvedena i v záhonových)

‘Natache Matchersky’; ?

‘Perle de Lyon’; čajovka, žlutá, Ducher, Francie, 1872

‘Souvenir de Marie Detrey’; čajovka, světle růžová, Ducher, Francie, 1877

Bourbouské růže

‘Baron Gonella’; bourbonka, růžová, Guillot, Francie, 1859

‘Perle d’Angers’; bourbonka, světle růžová, Morey, Francie, 1879 (uvedena i v záhonových)

‘Souvenir de la Malmaison’; bourbonka, bíle světle růžová, Beluze, Francie, 1843, (uvedena i v záhonových)

Polyantky (Noisettky)

'Alba Plena'; Rosa multiflora hybrid, bílá, původ z Japonska, 1865

'Celine Forestica'; 'Céline Forestier', noisettky, bílá, Trouillard, Francie, 1842, [Sangerhausen](#)

'Chromatella'; noisettky, nažloutle bílá, Coquereau, Francie, 1841, [Sangerhausen](#)

'Semperflorens Hermosa'; 'Hermosa', bourbonka, světle růžová, Marchesseau, Francie, 1832, [pěstovaná v ČR](#)

Veškerých růží tak bylo dohromady 730 ks.

Jiří Žlebčík

Historie rozárie v Bečově nad Teplou

Zaslaný soupis je z inventáře rodu Beaufort-Spontin, který se usadil na Bečově od roku 1813 po odkoupení od Kouniců. Je však možné, že některé růže byly získány již za vlády hraběte Jana Adama Questenberka. Viz též www.becovskabotanicka.cz

Stručná historie rodu Beaufort-Spontin na Bečově

Od roku 1813 majitelé Bečova, od roku 1816 český inkolát (právo obyvatelské - obdoba dnešního státního občanství; týkalo se pouze šlechty), od roku 1876 císařský vévodský a knížecí titul (od té doby pouze majitel Bečova psán „vévoda a kníže von Beaufort“)

Na Bečově: Bedřich (1809-1834), Alfréd (1816-1888), **Bedřich** (1843-1916) – natrvalo usídlen v Bečově **Jindřich** (1880-1966).

Během vlastnictví rodu Beaufort – Spontin, probíhaly velmi náročné přestavby hradu, zámku i zámeckých zahrad a teras a budování botanické zahrady.

S úpravami začal na konci 19. století vévoda Bedřich, jenž nechal vybudovat hradní park, ale též zřídil na tehdejší dobu velmi moderní dvoustupňové skleníky na dnešní kamenné terase. Díky projektu architektů Mockera a Zítka došlo k úpravám teras.

V dalších úpravách zahrad pokračoval vévoda Jindřich, kterému byl velkým rádcem tchán hrabě Arnošt Silva Tarouca z Průhonice. Jindřich měl vynikajícího **vrchního zahradníka Jana Koditka**, jenž se svým umem nesmazatelně zapsal do dějin zahradní a krajinářské architektury v Bečově.

Základ sbírky zcela jistě pochází již od Alfréda Beaufort – Spontin, kdy na konci 19. století byl sepsán inventář ke dni 11. 4. 1880.

Jiří Šindelář

KAZANLAK a údolí růží a thráckých králů

Konečně jsem si splnil svůj sen – navštívil jsem Kazanlak, místo, kde se pěstují masově damascenky k výrobě růžového oleje. Pěstují se jako běžná rostlina na velkých polích, a těch polí je spousta, jsou rozptýlené po celém údolí v okolí Kazanlaku.

Růžové pole v Ražené s pohořím Velký Balkán v pozadí

Výlet do Bulharska z Česka ale není snadný. Jet tam autem z Prahy přes Bratislavu, Budapešť, Bělehrad, Sofii, Kazanlak, asi 1200 km, se žádnému automobilistovi nechce, vlakem 32

hodin teprve ne, takže letecky do Sofie přímo jen jedna a půl hodiny, s odbavením ale tři, čtyři, pak vlakem či busem do Kazanlaku taky není maličkost. Měl jsem tedy velké štěstí, že moje snacha Michaela byla ochotná letět se mnou, v Sofii si půjčit auto a těch cca 600 km tam a zpět odřídit. Bez auta by bylo zcela nemožné dostat se na ta zajímavá místa, kde se na polích sbíraly květy růží, či kde se vyráběl růžový olej a do penzionu. Cesty byly na dálnici místy slušné, ale mimo dálnici místy hrozné a hlavně neznačené, takže bloudění a vrácení bylo běžnou věcí a ztrátou času.

Na internetu bylo možné obtížně najít informace o 111. Mezinárodním růžovém folklorním festivalu 2014, ale spíše prostřednictvím zájezdů pořádaných německými cestovkami, ale kontakt na nějaký organizační výbor a možnost individuálně se přihlásit a získat na místě nějaký servis, jako ubytování a odvoz na vzdálenější místa, s tím organizátoři asi vůbec nepočítají.

Prvním bodem programu festivalu bylo oficiální večerní zahájení na největším náměstí Kazanlaku. Poblíže bylo jen několik stánků s růžovými kosmetickými produkty, parfémy, krémy, mýdly apod. Tam jsme se seznámili se čtyřmi děvčaty (pardon mladými slečnami) z Čech a Moravy a jedním místním bulharským mladíkem. Toto setkání se ukázalo být nejšťastnějším okamžikem celého pobytu v Kazanlaku.

Program začal v osm. Podium, asi 500 sedadel pro zvané hosty a pro orchestr byl ohrazený a obležený snad tisícovkou místních lidí, kteří se vesele bavili a programu nevěnovali pozornost. Proslovy byly pouze v bulharštině, vystupovali operní zpěváci, pěvecké a taneční sbory a soubory, ukázala se zvolená královna růží a pozdravila obecnost, kapela hrála, zajímavý byl ohňostroj přímo nad námi ze střechy hotelu na kraji náměstí, čili žádná bezpečnostní zóna, a pak začala zpívat (spíše řvát) zřejmě oblíbená beatová dvojice za ohlušujícího hudebního doprovodu. Celé to na nás udělalo dojem, že hlavním aktérem není ta růže, ale ten ohromný

byznys s růžovým olejem, který je dražší než zlato a obchodovaný pod státní kontrolou, vlastně průmyslové odvětví, které poskytuje místním obživu.

Druhý den bylo na programu účast při sběru květů růží, ale jak se tam v 9 ráno dostat bylo dobře utajeno. Konalo se po stojedenné, také to má každý znát, nějaký prvoúčastník má smůlu. Dostali jsme se na pole blouděním kolem jedenácté, stále tam bylo mnoho zvědavců, ale krojované česačky byly už dávno doma, protože začaly v pět ráno za ranní rosy, kdy jsou květy ještě nerozvítené a plné silic, aby jejich extrakce byl co nejvydatnější. Oblak vůně nad polem ukazuje, jaká část silice přichází na zmar, ale potěší smysly.

Potkali jsme své známé ze včerejška a ukázalo se, že mají v programu stejné cíle jako my a souhlasili, abychom se zavěsili za ně, čímž skončilo bloudění po bulharských vesnických silnicích. Navštívili jsme napřed Muzeum růží v Kazanlaku. Cestou jsme potkali ještě řadu dalších polí s růžemi, ale též pasoucí se stáda koní, nebo jsme museli počkat, až přejde stádo ovcí.

Muzeum růží je plné plakátů z předchozích festivalů (první se konal r. 1903), informací o výrobě růžového oleje, který se tam vyrábí už 350 let, napřed velmi primitivně venku na poli, dnes v továrně, proces výroby je dvoustupňový, napřed se parou získává růžová voda a pak se opakovanou destilací získává olej (trochu jako výroba slivovice). Kvalita destilace oleje (směs se zkoumá pod mikroskopem podle stupně krystalizace (zajímavá informace, jen jsem se zapomněl zeptat, co to tam krystalizuje, že by zbytková voda? A to mne trápí dodnes). Damascénskou růží přivezli osmanští Turci, prý jí zdejší klima a půda v podhůří Velkého Balkánu svědčí nejlépe na světě. Na část expozice se můžete podívat na adrese http://www.tourinfo.bg/staticweb/cities/kazanlak/index_bul.php3 V areálu muzea je též šlechtitelská stanice usilující o odrůdu s vyšším obsahem vonných silic, než má R. damascena trigitipetala Mill. Uspějí?

V Muzeu růží v Kazanlaku

Výroba růžového oleje byla zpočátku primitivní, venku provozovaná, pak byla průmyslová, za totalitního režimu kompletně pod státní správou Bulgarska Rose Company (šlo o výrobu devíz!), dnes je opět kompletně výnosnou soukromou činností farmářskou a destilační. Orientační ceny: 1 kg oleje za 10.000 dolarů, nejmenší množství 0,5 oz. (cca 14 g) za 350 \$.

Dle wikipedie je růžový olej směsí cca 283 složek, které lze rozdělit na dva typy, na nosiče vůně

Tabulka 1: Délka sklizně a cena růžového oleje v Bulharsku během typické sezony 1905

Nadpisy sloupců:

Oblast

Délka sklizně: datum začátku a konce; délka v dnech

Plocha zahrad v 1000 metrech

Kilogramy květů z 1000 metrů

Cena 1 kg květů v centimech.

kilogramy růží na získání 1 muscal oleje

Výtěžek v muscalech

Střední teplota congelace v stupních Reaumur

Střední cena 1 muscalu ve francích

208 muscalů = 1 kg, t.j. 1 muscal =

Poslední řádek: 2. 5. – 26. 6.; 54 dny; 720890 km²; 70 – 650 kg/km²; 10 – 30 centimů/kg květů; 756,953 muscalů; 12 – 17 Ro; 2,30 – 3,20 franků/muscal

TABLE 1.
Showing the duration of the Harvest and the production and price of Otto of Rose in Bulgaria during a typical Season—1905.

DISTRICTS.	Duration of the Harvest.		Area of the Harvest in 1000 metres.	Kilos of Flowers yielded per 1000 metres.	Price of 1 kilo of Flowers in centimes.	Kilos of Roses yielded per 1000 metres of Otto.	Yield in Hectolitres.	Mean temperature of flowers in degrees Reaumur.	Mean price per muscal in francs.
	Date of commencement and finish.	Days.							
Kazanlik	5/5 - 20/6	46	27,161.5	50 - 620	10 - 17	13 - 32	235,599	14 - 16 R ^o	2.40 - 3.20
Karlovo.....	7/5 - 19/6	43	30,165.4	70 - 620	12 - 20	12 - 25	284,189	12 - 15 "	2.45 - 3.10
Nova-Zagora	8/5 - 25/6	48	2,292.5	50 - 250	12 - 20	12 - 20	18,261	14 - 16 "	2.60 - 3.20
Plovdiv	5/5 - 10/6	36	7,878.5	50 - 450	10 - 20	10 - 20	88,944	12 - 15 "	2.50 - 3.20
Pechtera	3/5 - 21/6	49	1,974.4	80 - 250	12 - 30	11 - 15	23,003	14 - 17 "	2.70 - 3.0
Panagurska	18/5 - 15/6	28	591.3	130 - 350	10 - 12	16 - 20	5,840	14 - 15 "	- 3.0
Stara-Zagora	10/5 - 18/6	39	2,965.9	60 - 400	12 - 25	12 - 20	29,454	14 - 17 "	2.30 - 3.20
Stanimachka	12/5 - 5/6	24	25.0	90 - 105	12 - 20	15 - 16	183	14 - 15 "	- 3.0
Pazardjik	11/5 - 10/6	30	77.4	140 - 175	12 - 15	12 - 13	1,230	14 - 15 "	- 3.0
Tchirpan	5/5 - 13/6	39	4,607.5	75 - 380	10 - 20	11 - 17	50,015	12 - 16 "	2.30 - 3.0
Silvenska	8 - 25/5	17	8.5	- 112	15 - 25	- 17	35	15 - 16 "	- 3.0
Sevlievska.....	25/5 - 15/6	21	42.3	- 80	12 - 15	- 16	200	14 - 15 "	- 3.0
	3/5 - 25/6	54	77,890.2	70 - 650	10 - 30	10 - 32	736,953	12 - 17 "	2.30 - 3.20

208 Muscals = 1 Kilo.

2014/06/07

a na ustalovače. Nosiče vůní jsou tekuté složky oleje, t.zv. eleopteny (geraniol, nerol citronellool apod.), kdežto ustalovače jsou pevné. nevonné, stearopteny a dodávající olejům trvanlivost, prý je stoletá.

Dále jsme jeli do vesnice Skobebevo na úpatí pohoří Stara Planina, kde se nachází soukromá rodinná destilárna růžového oleje DAMASCENA Ltd. Můžete ji vidět na adrese www.damascena.net. Je úplně nová, první produkci zahájili v roce 2013. Je pojata jako Et-

Sběračky květů

Destilace olejů dřívě

Koryto říčky u komplexu DAMASCENA

Malba na stěnách destilační haly

Pytle s okvětními plátky připravené k destilaci

Konstrukce umělého vodopádu

nografické muzeum s výstavou starého nářadí používaného ke sklizni květů a obdělávání růžových polí. Je tam též pamětní deska k uctění obětí tří bitev o průsmyk Šipka přes pohorí Centrální Balkán v Rusko-turecké válce v letech 1877/78. Dělal to na nás dojem, že podnik vznikl v rámci dotací z EU. Opravdu velkolepě pojaté, už od bytelně kotveného mostu přes dravou říčku s kamenitým korytem rozrytým předchozími povodněmi, otevřená hlučící výrobní linka pojatá jako výkladní skříň. se stovkami igelitových pytlů s 20 kg okvětních plátků pro příští várku, s vyhlídkovou věží na část areálu s umělým vodopádem (nebyl v provozu, takže

Kopule thrácké mohyly v Kazanlaku, 5. stol. před Kristem

Památník u průsmyku Šipka

Nový pravoslavný kostel v obci Šipka

byla vidět nevábna vnitřní konstrukce). dvěma jezírky, dlážděným dvorem, s restaurací a prodejnou a rozáriem za obzorem, vše blyští se novotou, to vypadá na marnotratnost (za cizí peníze?). Nebo že by výroba bulharského zlata byla tak výnosná a stabilní?

Nejzajímavější tam je však úžasný růžový park se spoustou odrůd růží (s kovovými popiskami, (to by se líbilo Dr. Žlebčikovi), s jezírkem s párem černých labutí a s dlouhým loubím obepnutým zleva i zprava mez mez, rozárium bylo v plném květu a plné vůni.

Odtud jsme si udělali výlet průsmykem Šipka na severní svah pohoří, asi 30 serpentín nahoru a 30 dolů a totéž na severním svahu, na ohromný památník Šipka, památník podobný památníku Bitvy národů u Lipska, zde však památník obětem bojů o průsmyk v rusko-bulharsko-tureckých válkách v letech 1877/78. Více na http://en.wikipedia.org/wiki/Shipka_Memorial. Na severním svahu pohoří jsme si prohlédli kouzelný skanzen Etara, architektonicko-etnografický komplex budov a řemeslnických dílen podél říčky, více na <http://en.wikipedia.org/wiki/Etara> s galerií fotografií.

Nedílnou součástí slávy a dnešní turistické atraktivit Kazanlaku jsou ale archeologické nálezy, zejména nekropole thráckých králů z 5. až 3. století před Kristem, tedy z helenistického období.

První hrobka pro thráckého krále Seutese III. byla objevena náhodně v Kazanlaku v roce 1944, posléze byly objeveny stovky dalších hrobek a celé údolí dostalo název Údolí králů. Originální kazanlackská hrobka byla přenesena do Archeologického muzea Kazanlaku a v místě nálezu byla vystavěna věrná replika pro turisty.

Nějaký závěr? Ano, splnil jsem si sen, ale vyvstaly spíše otázky. Do jaké míry převládá v Kazanlaku nadšení z vůně damascének nad komerčními zájmy kolektivu soukromých firem vyrábějících a exportujících růžový olej? Kdo financuje Mezinárodní folkrnorní festival růží? Existuje v Kazanlaku něco jako občanský Klub damascénské růže? Jak to je s tou krystalizací růžového oleje? Komunikace přes internet prakticky neexistuje, nikde nejsou uvedeny kontakty na dotazy. Chtělo by to jet tam ještě jednou, ale důkladněji se připravit.

Dr. J. Thomas

P.S. : O růžovém oleji z Bulharska si můžete přečíst článek v Zpravodaji č. 96 (únor 2009) od Věry Milerové s bohatými odkazy na internet.

Izrael a růže

Navštívil jsem Izrael letos (2014) v dubnu s cestovní kanceláří ARS VIVA. Přichystal jsem se studiem dvou průvodců Jerusalem a Svatá země, které jsem dostal od Ježíška a měl jsem co dělat, abych je do odjezdu alespoň zběžně přečetl, tak hutná je to četba. Vidět Svatou zemi na vlastní oči a vyslechnout informace od kvalifikovaných průvodců však teprve ukáže tu propastnou odlišnost Svaté země od naší vlasti a jiných částí světa. Tady se člověk setkává s hmatatelnými kulturními odkazy 12 tisíce let starými. Daleko více mne však zaujaly důsledky posuvu dvou litografických desek, východoafrické a Arabské před 24 - 5 miliony lety, které vedly k vytvoření geologického zlomu (riftu), který se táhne od Turecka, přes Sýrii, Izrael (Palestinu), Akabský záliv, Rudé moře až k Viktoriiným vodopádům ve Střední Africe, riftu, který je zřetelně vidět na mapě, ale i z letadla, podle kterého létají tažní ptáci a které zanechalo Mrtvé moře v úrovni 470m pod hladinou oceánů. Následně bylo vyzdviženo území Izraele (Palestiny), čímž bylo ukončeno zaplavování Jordánského údolí mořskou vodou. Izraelští geologové dokládají, že Potopa světa se mohla územím Izraele skutečně prohnat, tvářnost země byla proměněna silným zvrásněním a mnohavrstevnými sedimenty rozrytými koryty pradávnych řek směřujících do zemské prolákliny (*wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Jordan_Rift_Valley*). Chybělo tedy málo, že nenastala situace, že se proláklina nezaplnila vodami Středozemního moře a to se nerozšířilo o cca 100 km na východ.

Nedost na těchto drastických událostech v geologické minulosti leží území Izraele (Palestiny) napůl cesty mezi starými říšemi egyptských faraonů a mezopotamských (asyrských, babylonských a dalších) králů a perských vládců, takže je postupně (asi preventivně jako nárazníkovou oblast) opakovaně okupovaly a vyplnily.

Když jsem spatřil tu převážně neúrodnou zem a uvědomil si tu její geologickou genezi a historickou minulost i politickou přítomnost, tak nechápu, že Bůh Židům toto území vydává jako zemi zaslíbenou.

Chtěl jsem však Izrael poznat i po stránce růžařské. Vždyť byla v roce 1981 místem setkání členů Světové federace růžařských společností WFRS a v roce 1983 místem konání třetího Mezinárodního symposia růžařského výzkumu a pěstování!

Poprvé jsem se s Izraelem růžařsky setkal coby nově zvolený viceprezident WFRS pro východoevropské členské společnosti v roce 1997, kdy jsem mohl navrhnout, aby Izrael náležel do této skupiny států a nikoliv do skupiny států východoasijských, aniž bych to musel nějak zvláště zdůvodňovat. Později mne začalo zajímat, zda se skutečně v Písni písní mluví o růži šaronské, či zda jde o libovůli překladatelů biblických textů do češtiny a řady jiných jazyků. Naposledy mne vytočil Prof. Nemet-Nagy, který dokonce citoval pasáž z bible, kde „hořící keř“ je keřem růžovým. Všiml jsem si v TV pořadu Viasat History o klášteře sv. Kateřiny na Sinaji, postaveném v domnělém místě zjevení se hořícího keře Mojžíšovi, že keř se podobá spíše smuteční vrbě a o botanické určení bychom museli požádat doktora Větvíčku.

Tak na vlastní oči jsem spatřil záhon růží jedině v Betlémě u kostela sv. Kateřiny a pak ovšem **ve Wohlově rozáriu v Jeruzalému**. Wohlovo rozárium nebylo v programu cestovní kanceláře ARS VIVA i když jsme jeli kolem Knesetu a mohli je vidět z autokaru. Pokusil jsem se na místě navázat kontakt s rozáriem prostřednictvím internetu, ale ani to se nezdařilo, protože odpovědná pracovnice byla ten den služebně mimo Jeruzalém. Nicméně dodatečně domů mi **doktorka Dalit Kaslassy**, kurátorka rozária, poskytla velmi ochotně odpovědi na mé dotazy, které tímto dávám k dispozici i členům Rosa klubu ČR.

Maurice Moše Wohl (1917 – 2007) se dle wikipedie narodil v londýnském East Endu rodičům pocházejícím z Východní Evropy. Stal se realitním developerem. Dosáhl velkých úspěchů při stavbách budov pro úřady v poválečném Londýnu a později v Austrálii. Byl jmenován nositelem řádu Britské říše (CBE). Jako bezdětný založil společně s manželkou Vivienne řadu nadací v Izraeli i Velké Británii.

Nejvýznamnějším mužem pro rozvoj růžařství v Izraeli byl ovšem David Gilad. Jeho přínos popsala paní Ute Kordesová v článku: **David Gilad – Portrét „růžaře“**, Rosenjahrbuch 2000, str. 127-134. Davidův otec byl Američan, který od roku 1918 působil v Palestině jako architekt a inženýr. David se tam narodil v roce 1931, jako sedmnáctiletý se zapojil do první izraelsko-palestinské války jak dobrovolník v sebeobraně skupině, ale v době volna navštěvoval kibuc, kde jeho přítel založil růžovou školku a tam se zamiloval do růží. Získal stipendijní místo v USA k získání praxe v pěstování růží. Seznámil se tam během čtyř let s řadou amerických šlechtitelů růží. Po návratu nastoupil do zkušební stanice pro dovoz rostlin v Havat-Noy. Se svými nápady na dovoz očkovacího materiálu však neuspěl. Jednou se mu však podařilo zásilku oček růží z Itálie vyměnit za podnožové řízky před odevzdáním do stanice a očka naočkovat. Když školkař dostal po dvou týdnech zásilku z testovací stanice byly řízky nepoužitelné. Totéž by se

stalo s očky. Tak vznikla jeho první kolekce rychlených růží. David začal používat jako podnož *Rosa indica*, které dovolovaly vysazování již v září a nikoliv až v prosinci, jak tam bylo zvykem, což vedlo k lepšímu zakořenění a kvalitnějším podnožím a k získání řezaných růží k expedici v prosinci, což v důsledku vedlo posléze k exportu až 215 milionů květů na evropský trh. Za tyto úspěchy byl Gilad ministerstvem pro hospodářství vyslán k světovým šlechtitelům, aby získal očka nových odrůd a patentová práva na jejich množení. Souběžně s touto činností získal od města Jeruzalém souhlas k přeměně prezidentského parku vedle Knesetu na rozárium a částku 100.000 dolarů dostal od mecenáše Maurice Wohla. Otevření rozária spojil s organizací celosvětového setkání **Rose Pilgrimage** členů Světové federace růžařských společností v Jeruzalému v roce 1981. K té příležitosti vyšly i oslavné poštovní známky a pamětní medaile. David Gilad byl tedy iniciátorem a organizátorem nového hospodářského odvětví Izraele a jeho nápad byl úspěšně aplikován v řadě afrických a jihoamerických státech, což pozorujeme i v našich květinářstvích.

Rozárium, položené uprostřed nejvýznamnějších vládních budov, má složitou historii, od roku 1947 jako uzavřeného prezidentského parku po současný otevřený park, sloužící i jako shromaždiště skautů či demonstrantů. Hlavní přeměnu na rozárium dosáhl v letech 1978/9 David Gilad z Izraelského výboru pro květiny (Israel Flower Board), který mimo jiné podporoval každoroční produkci až 215 milionů řezaných růží na export a 4 mil. keřů růží pro domácí trh, což si vyžádalo i značného výzkumu.

Dle izraelských rhodologů jsou tam **autochtonní jen tři druhy** botanických růží: ***Rosa canina L.*** (jižní hranice distribuce), ***Rosa phoenicia Boiss.*** (velké bílé květy, později kvetoucí), ale jen v povodí řeky Jordánu a ***Rosa pulverulanta Bieb.*** (ve vyšších polohách, rovněž jižní hranice výskytu).

Území Izraele bylo po tisíciletí místem tranzitů řady národů z a do Orientu, které zanechaly zde své oblíbené růže. V šestém století před Kristem je např. doloženo pěstování *R. x damascena* v Jeruzalému i Jerichu.

Výskytem slova růže v bibli se zabývá prof. Yehuda Feliks v knize „Stromy, aromatické a ozdobné a les v bibli a v rabínské literatuře“, z roku 1997, s výsledkem: **růže není v bibli zmíněna**. Má se za to, že růže ve smyslu plnokvětého a vonného květu přišla do Izraele z Persie, spolu se slovem vered, tedy pro kulturní (kultivované, pěstované) růže.

Za první zmínku růže v židovských textech mimo bibli jsou považovány texty Ben Siry: „Jako datlová palma, jsem stál v Ein Gedi, a **jako růže v Jerichu**“. V řeckém překladu bylo použito „phyta rhodu“.

Růže je zmíněna v Apokryfech, v knihách Makabejských: „Když jsme dosáhli Ptolemais, zvané dle zvláštnosti místa jako „**růžonosná**“, v knize Enochově je Metuzalém popsán jako „bílý jak sníh a červený jak růže“ a v Moudrosti Šalamouna: „Ověčme se **poupaty růží**, než zvadnou“. Slovo **šošana** je v současné době používáno pro růži, zejména v literatuře, ale botanický název pro růži je vered.

Dr. J. Thomas

Jak se růže do bible dostala?

Snad každý zná či slyšel floskuli „Jsem růže šarónská“, což je jedna z verzí českého překladu jednoho z veršů Písňe písni, části bible, starého zákonu, svaté knihy, knihy knih.

Zde jsou překlady, veršů 1 – 4 kapitoly druhé Písňe písni dle souboru Milana Balabána:

Jan Hus

Já květ polní a lilium údolní.
Jak lilium mezi trním,
tak přítelkyně má mezi dcerami.

Jan Ámos Komenský

Já, růže z sárónských polí,
já, lilium všech oudolí,
však též choť má mi růže jest,
v hustém trní kveta, má čest.

Bible kralická

Já jsem jako růže Sárónská a jako lilie při dolinách.
Jako lilie mezi trním, tak přítelkyně mezi pannami.

Ekumenický překlad bible

Jsem kvítek šarónský,
lilie v dolinách.
Jako lilie mezi trním,
tak má přítelkyně mezi dcerami

Josef Heger

Kvítek jsi krokusu sarónských plání,
lilie jsi údolní.
Jako lilie mezi trním
milá má mezi děvami

Jaroslav Seifert

Jsem šafrán šarónský,
jsem lilie kvetoucí v údolí.
Jak lile v trnitých křoviskách,
je moje milá mezi dcerkami.

Viktor Fischl

Jsem jako lilie šaronská
kvetoucí v údolích.
Jak růže mezi trním,
je má nejmilejší mezi dívkami.

Milan Balabán

Kvítek jsem šaronský
lilie v údolí
jak lilie ukrytá v křovisku
tak přítelkyně moje mezi dívkami.

K čemu je ta roztoužená dívenka, některými Šulamit zvaná, přirovnávána: k růži, k lilii, k šafránu, ke krokusu? Co stojí v hebrejském originálu?

S použitím wikipedie na <http://www.mechon-mamre.org/p/pt/pt3002.htm>
Hebrew Text with English translation and Sephardic chanting in mp3 format (Mechon Mamre)
Song of Songs - University of Pennsylvania

וְרוֹשֵׁת הַתְּלַצְבַּח יְגַא אַ
מִקְמַע הַתְּנַשׁוּשׁ.

čte se zprava doleva, hebrejský text bible

1. ani havastelet ha-sharon
ke-shoshanat ha-amakin
přepis hebrejštiny do latinky, čtený zleva do prava
jsem havastelet šaronský/á
jako šošana v údolí
překlad do češtiny slovo od slova
jsem květina šaronská,
lilie údolní.
překlad věcný

To podstatné slovo „**havastelet**“ ale neznamená růže, Havastelet ha-hof má v současné hebrejštině význam planě rostoucí rostliny *Pancreatium maritimum* L. (teplomilná amarylovitá cibulnatá trvalka, nemá český název, snad pankrácie přímořská), která roste planě na dunách přímořské oblasti Šaron, jižně od Tel Avivu.

Shoshan zahor je hebrejský název květiny *Lilium candidum* L. (lilie bílá) planě rostoucí v horských oblastech Izraele. Slovo shoshana se ale v Izraeli používá běžně pro růži i lilii, zejména v literatuře, i jako dívčí jméno ve smyslu Růžena.

Ukázka jednoho z nesčetných překladů vybraných čtyř veršů Písně písní na internetu:<http://www.easyenglish.info/bible-commentary/song-of-songs-lbw.htm>

The right time for love

The young woman

v1 I am only a wild flower from Sharon,
a wild flower of the valleys.

The young man

v2 You are like a wild flower,
a wild flower among thorns.

You are my very dear woman among women.

Dr. Dalit Kaslassi, kurátorka Rozária v Jeruzalému, mi poslala překlad **Kapitoly o růžích** (str. 62-64, v hebrejštině) z knihy: Aromatické a ozdobné stromy a les v bibli a v rabínské literatuře od Prof. Yehudy Felikse z r. 1977. Doslovně v ní píše: „**Růže není v bibli zmíněna**“. Předpokládá se, že vonná a plnokvětá růže přišla do Izraele z Persie se jménem **vered**. Tři druhy botanických růží rostou v Izraeli a jsou známy pod arabským názvem **ward bari**. Zdá se tedy, že název vered se v židovských zdrojích používá jen pro vonné kultivované odrůdy, protože plané růže nemají silnou vůni. A takové v biblické době v oblasti Šáron divoce nerostly.

Poprvé je růže v židovských nebiblických zdrojích dle Yehudy Felikse zmíněna v spisech Ben Siry z 2. stol. před Kristem: „Jako datlová palma jsem stál v Ein Gedi, a jako růže v Jerichu“. Je to ale neoficiální překlad z hebrejštiny, který byl přeložen z řečtiny. V originálu stojí phyta rhodu. ... Doklad o pěstování růží v zemi izraelské v době Chrámu je v Židovském zákonu (halacha): že z důvodů hygieny a čistoty se žádné rostliny v Jeruzalému nesmí pěstovati, ani zahrady a sady zakládati, s výjimkou růžové zahrady, která tu existuje z dnů raných proroků. ...“

Píseň písní neboli Velepíseň, Širm ha-širim, Song of songs, Hoheslied, Canticum canticorum, Ásma Ásmaton je literární fenomén a na wikipedii je bohatě zpracován anglicky, německy i česky. Přeložil ji Martin Luther i Jan Hus, Jan Ámos Komenský, Jaroslav Seifert i Viktor Fischl a další. Viktor Fischl, náš první polistopadový velvyslanec v Izraeli, se v doslovu k překladu Písně písní do češtiny velice intimně vyslovil, že se stydí, že k překladu přistoupil až ke stáru, až když měl za to, že pochopil hebrejštinu, ač to měl v záměru z dob mladších, protože k překladu těchto písní, plných vášně a touhy, by měl přistoupit básník mladistvý, plný takových pocitů a nikoliv stařec. Je proto překvapivé, že tato kniha je oficiální (kanonickou) součástí bible i talmudu. Však její zařazení neproběhlo hladce ani naráz. Církev však našla východisko, nejde prý o milostné písně, ale o rozhovor Krista s Církví nebo Vírou v boha, a Bernard z Clairvaux, opat kláštera ve francouzském Clairvaux napsal v XII. století 40 kázání na texty Písně písní, kde tuto interpretaci rozpracovává. [Je proto nutné rozlišovat, zda překlad byl vytvořen pro bibli, či jako poezie.](#)

Mne však zajímala jen ta zcela dílčí otázka, zda floskule „Jsem růže šáronská“ má racionální základ a pochází z bible, či nikoliv. Našel jsem podklady, že růže v hebrejském originálu Písně písní není, a není tedy ani v bibli.

Stejně podklady se ale dají vztáhnout i na citaci bible o hořícím růžovém keři, z něhož Bůh sdělil Mojžíšovi na sinajské hoře desatero, tak jak ji otiskl maďarský rhodolog Viktor Kerényi-Nagy, viz Zpravodaj č. 102. Je to jen licencia poetica anglického překladatele (spíše přebásnítele) bible, protože růže se v bibli nevyskytuje, ani jako hořící keř.

Ke stejnému jednoznačnému závěru bohužel nedospěl Danan Smit, autor knihy *Plants of the Bible* (Rostliny v bibli), bohatě ilustrované. Jen konstatuje zaplevelenost překladů růží šaronskou a že lépe by bylo použití neurčitého termínu kvítí šaronské.

Dr. J. Thomas

Použitá literatura mimo wikipedii:

Velepíseň, překlad Josef Heger, Edice Akordu Brno, 1935, 54 stran, s citací 18 překladů mezi 1900 a 1939

Píseň písní, překlad Jaroslav Seifert a St. Segert, ilustr. Arnošt Paderlík, SNKLU Praha, 1964, 76 stran

Píseň písní zvaná Šalamounova, překlad a poznámky Viktor Fischl, nakl. Sefer 1999, 24 stran

Píseň písní Šalamounových, překlad J. Á. Komenský, výklad Dr. Zd. Tichá, ilustr. Jiří Svoboda, Mladá fronta 1980, 31 stran

Píseň písní zvaná Šalamounova, překlad Viktor Fischl, ilustr. Ota Janeček, Nibiru 2007, 56 stran
Bernard z Clairvaux, Kázání na Píseň písní I., překlad z latiny Markéta Koronthályová, nakl. Krysstal OP 2009, 528 stran

Píseň písní v českých překladech 15. - 21. stol., sestavil a úvod Milan Balabán, naklad. Paseka, Litomyšl. 2013, 200 str.

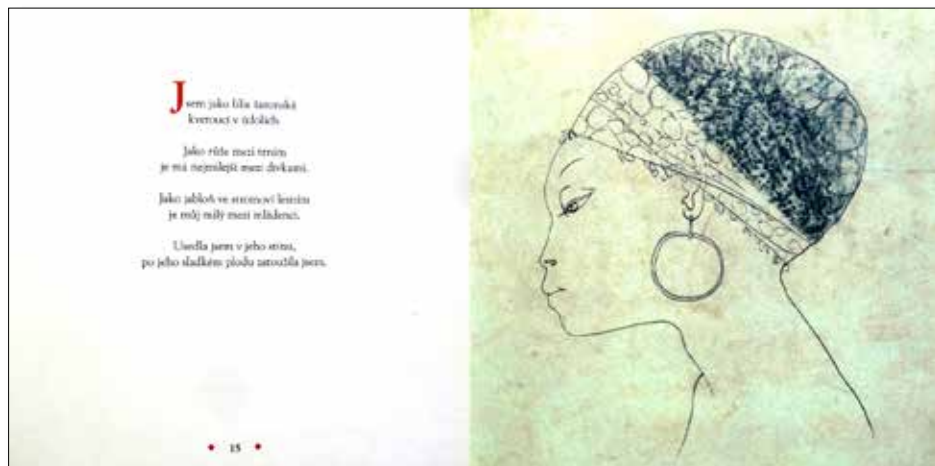
Danan Smit, *Plants of the Bible, A Gardner's Guide*, A Lion Book, Oxford, 1992, 120 str.

Adolf Novotný, *Biblický slovník, Kalich Praha 1956*, 1406 stran

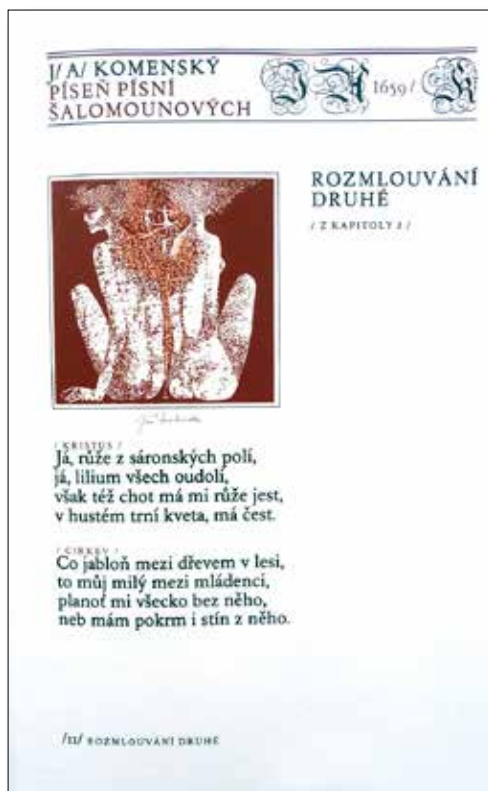
Dr. Dalit Kaslassi, osobní sdělení

Seifertův překlad s ilustrací Arnošta Paderlíka

Překlad Viktora Fischla s ilustrací Oty Janečka

Komenského překlad
s ilustrací Jiřího Svobody

Ještě o rozáriu ve Forstu

Chtěl bych navázat několika doplňky na článek dr. Josefa Thomase: 100 let východoněmecké růžové zahrady ve Forstu v Lužici (Zpravodaj Rosa klubu, č. 103, s. 58), který vyšel v listopadu 2013 i s plánky rozáriu. Připomínám, že se rozárium založené již roku 1913 a nyní nesoucí pojmenování „Ostdeutscher Rosengarten“ nachází na východním okraji města Forst. Je součástí parkových ploch, které přecházejí v rozsáhlé lesní porosty na březích Lužické Nisy, tekoucí po hranici s Polskem. Rozárium má plochu 17 ha. Celkem se uvádí až 950 odrůd růží, které jsou převážně vysazeny ve větších počtech od kultivaru a pečlivě označeny. Je milou pozorností k sousedům, že mnohé cedule v rozáriu jsou také v polštině.

Jistě nejcennější částí je vějířovitě uspořádaná plocha novinek. Její stálé doplňování a zároveň odstraňování růží jen trochu staršího data (asi do r. 2000) musí být velmi pracné, zvláště uvážíme-li, že jsou růže tříděny i podle barev. Můžeme tedy objektivně srovnat odrůdy si podobné, zde rostoucí vedle sebe. Mezi růžemi silně převládají růže německého původu. Novinky od Korde-se nebyly vysazeny.

Se zde uváděnými odrůdami roku 2013 (podle jiných pramenů někdy byly růže vyšlechtěny již dříve) se možná jednou budeme setkávat častěji:

Ashley (Tantau), čajohybrid, růžová
 Bluebell (Strobel), floribunda, tmavě růžově červená
 Capri (Tantau), čajohybrid, žlutá až oranžová
 Debüt (Noack), floribunda, žlutá
 Charmine Piano (Tantau), čajohybrid, světle růžová
 Lichtblick (Noack), pokryvná růže, tmavě růžová
 Peoria (Strobel), floribunda, červená
 Rezidenz (Noack), pokryvná růže, tmavě růžově červená
 Schöne Maid (Tantau), čajohybrid, růžová
 Sidonie (Strobel), floribunda, žlutá
 Tönning (Strobel), floribunda, růžová

vstup

hlavní alej

fontána

vodotrysky

'Bluebell'

'Capri'

'Debüt'

'Peoria'

'Schöne Maid'

Na část s novinkami růží navazuje již skromnější výsadba růží pnoucích a půdopokryvných. Hlavní přímá květinová alej (Hauptachse) je komponována na efekt, kde se opakují pěstitelsky a esteticky osvědčené růže. Pojmenování některých odrůd se zde hledá nsnadno. Rozárium je citlivě doplněno trvalkami a dřevinami volně rostoucími i tvarovanými. Zvláštní pozornost vyvolávají vodotrysky objevující se vždy po několika minutách.

Město Forst se nachází vzdušnou čarou jen 115 km severně od Liberce. Pro nemotoristy je poměrně dobře přístupné za rozumné peníze, pokud si ovšem nějak vyřeší přenocování v Liberci. V roce 2014 vyjžděl z Liberce v 5.02 osobák do Žitavy. Jízdenkové pokladny v Liberci jsou tak brzo ráno zavřeny, ale přímo ve vlaku dostanete bez problémů lístek Libnet, který umožňuje za 160 Kč cestovat jeden den po příhraničí Polska, Německa a ČR. Libnet není možno koupit přes internet, ani jinde než v příhraničí a není ani v předprodeji. V Žitavě je třeba přestoupit na vlak do Cottbusu. Platnost lístku Libnet končí ve stanici Spremberg. U německého průvodčího je proto nutno koupit další lístek na úsek Spremberg – Forst (asi 40 km). Doporučuju hned zpáteční v ceně 10,80 eur, protože ve Forstu se lístky moc neprodávají. Připomínám, že je potřeba ještě přestoupit v Cottbusu. Pokud nenastane zpoždění, dostanete se v 8.25 do Forstu, kde vlak končí. Je to čas ideální, protože půlhodinka stačí na nalezení rozária, jež se otevírá o deváté. Nutno sledovat koleje vedoucí do Polska a místní značení. Jdeme nejprve východně po Sorauerstrasse, pak napravo jižně po Wehrinselstrasse až ke vstupu do rozária. V roce 2014 bylo otevřeno denně v 9 až 19 hodin od 1. 5. do 30. 9. (v ostatní část roku se zavírá dřívě); vstupné je 5 eur, slevy pro seniory nejsou. Pro zpáteční cestu je třeba stihnout vlak z Forstu v 19.33. Tak se dostanete do Liberce v 22.29 (ještě v platnosti lístku Libnet).

Návštěvou bude jistě potěšen každý milovník růží. Mimo estetického dojmu jde zde o jinde neopakovatelnou možnost vidět i poslední novinky německých růží. Zbývá jen podotknout, že růže vykvétají přibližně ve stejnou dobu jako u nás. Forst leží sice severněji, ale jeho nadmořská výška je pouhých 80 m; botanická zahrada v Liberci má 404 m.n.m.

jž

MEILLAND

Světověznámá růžařská firma MEILLAND se zajímá o český trh

Koncem července t.r. mi poslal Pierre Rochepeau emailovou zprávu, že přijede do Česka na průzkum trhu pro firmu Meilland, zda jsem ochoten se s ním setkat. Souhlasil jsem ochotně, protože růže vyšlechtěné firmou Meilland jsou kvalitní, krásné a navždy spojeny s růží 'Gloria Dei' z roku 1945 a osobně jsem se setkal s Panem Alainem Meillandem i s panem Richardierem, který vede sesterský závod v Diemoz u Lyonu. Pak následovalo postupné vyjednávání termínu a místa setkání. Shodou okolností jsem ale dva dny před dnem setkání nemohl, mailový kontakt na změnu termínu selhal, tak jsem se vypravil do Penzionu Rohožník, jak se říká na blind. Už při vyhledávání trasy jsem viděl, že to není zrovna blízko, tak na dvě hodiny cesty MHD, ale do míst, kde bydlí náš pokladník, př. Bártík. Mohl jsem to tedy spojit s návštěvou pokladníka a s předáním pokladních podkladů. I když jsem měl obavu, jak najdu v dlouhé Novosibírské ulici č.p. 1229. Ale to se vyjasnilo jakoby zázrakem. Pár stanic před konečnou autobus č. 250 z Černého Mostu mi př. Bártík poklepal na rameno a vysvětlil mi, kde jeho dům stojí. Na konečné nebyl nikdo, kdo by mi ukázal cestu k penzionu, ale měl jsem kliku, našel jsem ho. Ale před vchodem stála žena, protože bylo zamčeno a recepční nikde. Ale i to se vyjasnilo, protože právě zařizoval předávání pokoje panu Rochepeauovi. Další šťastné pokračování.

Ukázalo se, že pan Pierre Rochepeau není zaměstnancem firmy Meilland, ale vysokoškolský student najatý na přípravu průzkumu trhu, na získání základních informací a kontaktních mailových adres a telefonů. Poskytl jsem mu informace v rozsahu mých znalostí a paměti s příslibem, že mu je potvrdím z domova mailem. Trvalo to něco přes hodinu, takže při odchodu kolem půl deváté už byla notně tma a cesta podél plotů rodinných domů se zahradami byla místy krkolomná. Ale došel jsem, vítala mne otevřená branka (zvonek byl porouchaný) a světlo prosvítající skrz ovocné

Dvustrana s proucími růžemi, z nichž je prý 'La Sevillana' nejlepší (dle Pierra)

stromy. A začali jsme úřadovat a probírat záležitosti Rosa klubu. V jedenáct bylo načase myslet na cestu domů. Na stanici autobusu se ukázalo, že nevhodnější linka pojede až za 20 minut, ale jediná čekající slečna doporučila jet autobusem, který právě přijížděl a jede na nádraží Klánovice, odkud pojede vlak do Prahy, což je prý daleko rychlejší než cesta autobusem a pak metrem. Risknul jsem to, ale cestou jsem začal litovat, protože nádraží je v přestavbě a trať rovněž, takže nástup na vlak je snad 200 metrů posunutý a nijak jasně označený. Ale dobře to dopadlo, nemusel jsem vlak stopovat, průvodčí věděl, že se v Klánovicích jízdenky neprodávají a i když se mi zdálo, že vlak jede hlemýždím tempem, byli jsem o půlnoci na Masaryčce a o půl jedné jsem byl doma.

Abych nezapomněl co jsem Pierrovi vše nasliboval, tak jsem raději sedl k počítači a slíbená data sepsal, shromáždil a poslal přes Úschovna. Ve tři jsem byl v posteli.

Titulní strana katalogu na 2014/2015

Katalog na 2014/2015 má 48 stran, vytvořil jej prý syn Alaina Meillanda, ukazuje asi 180 odrůd zvučných jmen a jímavé krásy. Můžeme jen doufat, že firma Meilland se uchytí na českém trhu, že se najde pár školkařů schopných zaplatit licenční poplatky a doplnit tak sortiment firem Kordes, Starkl, Tantau, Austin a dalších.

Dr. J. Thomas

Stručná historie firmy Meilland

V roce 1850 se Joseph Rambaux, zahradník v Parc de la Tête d'Or v Lyonu, začal zajímat o šlechtění růží a spojil se se svým švagrem Francisem Dubreuillem, s nímž uvedl na trh odrůdy 'Perle d'Or' a 'Souvenir du rosieriste Rambaux'. Jeho dcera Claudia Dubreuil se provdala za Antoineta Meillanda (vyslovuje se Meján) a jejich syn Francis byl ve věku 17 let pozván k růžaři Charlesu Mallerinovi a u něho začalo Francisovo zaujetí pro šlechtění růží.

U Mallerina se setkal s Francem Robertem Pylem, významným pěstitel a šlechtitelem růží v USA a byl jím pozván na růžařské turné po USA, odkud si Francis přivezl řadu podnikatelských zkušeností (např. vydávání katalogů - první vydal r. 1937 a patentování šlechtěnců) a technologických postupů (např. chladné skladovací prostory pro rostliny, první patentovanou růží

v Evropě byla 'Rouge Meilland'® Var. Rim 1020'). Prvním šlechtitelským úspěchem byla odrůda 'Golden State' na výstavě v San Francisco 1939. V tom roce se oženil s Louissette Paolinovou, dcerou růžaře z Jižní Francie, která už ve svých 15 letech se svým otcem křížila růže.

Ale druhá světová válka ukončila jeho rozlet. Zato hned po konci války obdržel od Roberta Pylea zprávu, že jeho poslední předválečná růže s názvem 'Mme A. Meilland' nese v USA název 'Peace' a pro své vynikající vlastnosti byla úspěšně prezentována na výstavě v Pasadeně a jeden květ této růže dostal každý delegát budoucího OSN na prvním zasedání v San Francisco. U nás je pojmenována 'Gloria Dei' podle německého pěstitele Pfitzera, též na oslavu konce války. Odhaduje se, že této vynikající odrůdy bylo vypěstováno 100 milionů keřů.

Po smrti Francise v roce 1958 pokračuje v šlechtění jeho syn Alain, který slávu rodu Meilland v 6. generaci dále posílil.

Tvoření nových růží

Tvoření nových růží s cílem novosti, vůně a odolnosti vůči chorobám a vlivům počasí je vzrušující práce a trvá od okamžiku opylení 6 až 10 let. Každý semenáč je unikátní rostlina, odlišná od všech ostatních a musí být pečlivě posuzováno a vypořádováno, zda poskytne v dalším vývoji kvalitnější odrůdu. Ročně se pěstuje tak 100 až 200 tisíc potenciálně nových semenáčů, aby bylo možné uvést na trh tucet novinek, otestovat v soutěžích nových růží a rozšířit tak Rosa Genius.

JT, dle firemních podkladů

Pozn.: Foto růží dodal Pierre Rochepeau s laskavým svolením pro uveřejnění pouze ve Zpravodaji od Matthiase Meillanda

Meilyxir

Meidebenne

Meiviolin

50. ročník mezinárodní soutěže nových růží v Monze

Slavnostní vyhlášení vítězných růží mezinárodní soutěže v Monze 23. května 2014 k oslavě 50. výročí založení italské růžařské společnosti A.I.R.

Za Rosa klub ČR dostávám pozvánky na řadu soutěží novinek růží a je nutno se rozhodnout, nač stačí čas, energie a finance. Navštívit Monzu poblíž Milána se zdá být snadné navštívit a lákalo mne už řadu let. A tak jsem se rozhodl, neboť odkládat se nemá, obzvláště v mém věku. Naplánoval jsem si to jako jednodenní cestu, ráno prvním letadlem do Milána a večer posledním letadlem zpět. Při bližším rozpracování se ukázalo, že Milano má letiště v 50 km vzdálené Malpense, a to na opačné straně než Monza. Výhodnější by snad bylo letět do Turina. Rychlíku z letiště do Milana to trvá hodinu. Než se dobatolíte k rychlíku a zakoupíte jízdenku, to trvá taky hodinu. Nastoupil jsem do rychlíku v čase, kdy soutěž v Monze právě začala. Budu tedy pozdní příchozí. Než v Miláně hledat další přepravu vlakem nebo autobusem do Monzy, raději jsem zvolil taxi. Byla to správná volba a ani ne moc drahá – 35 euro. Ještě že taxikáři byla adresa do rozária, kde se soutěž konala, dobře známá, je to dobrá adresa: Villa Reale di Monza, což je bývalý královský palác na kraji velkého parku na konci města. Rozárium Nisa Fumagallio zabírá levou půlku „předzahrádky“ paláce. Dorazil jsem s dvouhodinovým zpožděním, ale byl jsem ihned odveden ke své skupině hodnotitelů vedenou Markusem Brunsigem z Baden-Badenu. Protože se známe z dřívějšíka, tak mne rychle představil ostatním šesti hodnotitelům a jelo se dál, měli přes polovinu z 81 hodnocených růží již zhodnocenou. Markus je vedoucím komise WFRS pro sjednocení soutěžních pravidel, tak se s hodnocením moc nepáral, hlavními kritérii jsou novost, zdravotavost a kvalita kvetení, navrhl počet bodů a po dvou třech plus či minus počet bodů zapsal a sdělil nám, kolik bodů přidělila stálá komise domácích hodnotitelů, často to bylo velmi odlišné jedním či druhým směrem. Pak bylo volno na prohlídku soutěžního rozária, fotografování a pozdravení se se známými účastníky. Odhadl jsem účast na zhruba kolem 1000 osob. Oficiální vyhlášení vítězných růží bylo zahájeno asi po hodině po odevzdání hodnocení asi deseti skupin hodnotitelů,

Celkový pohled na Villa Reale, bývalý královský palác v Monze, s „předzahrádkou“; převzato z Ročenky A.I.R. 2014

tedy po intenzivní práci na počítači se zapsáním dat mezinárodních hodnotitelů a zakalkulováním do dvouletých výsledků stálé komise dle předem daných pravidel.

Výsledky byly vyhlášeny v rozlehlé bývalé oranžerii na kraji rozária, kde bylo asi 900 židlí, a ostatní stáli. Probíhalo to v italštině, až na pozdravnou řeč předsedy WFRS Steva Jonese, takže jsem z toho moc neměl. Ale začalo to dlouhou přednáškou s chválou růží, kterou přednesl současný

předseda A.I.R. Dr. Silvano Fumagalli. Naštěstí nám dali Ročenku růží 2014, 160 stránkovou bohatě ilustrovanou s anglickým překladem, takže jsem se alespoň dodatečně zorientoval.

Nezisková Společnost italských růžařů (Associazione Italiana della Rosa – A.I.R., www.airosa.it, nemá zatím anglickou mutaci) byla založena v roce 1964 na podnět pana Nisa Fumigalliho, náruživého milovníka růží, potomka zakladatele firmy CANDY.

Candy Group je italská soukromá (rodina Fumagalliů z Brugherio, poblíže Milána) skupina společností v oboru spotřebičů do domácnosti (pračky, myčky, ledničky atd.), založená 1945 jako Eden Fumagalli Mechanické dílny v Monze.

Nyní jsou zapojeny do světových firem ve 40 zemích. Pobočku mají i v Česku, Zaměstnávají asi 7000 lidí, 80% mimo Itálie.

Při svých obchodních cestách po světě navštěvoval Niso rozária, soutěžní rozária a růžařské společnosti a rozhodl se realizovat to i v Itálii. Prvním úkolem A.I.R. bylo založení soutěžního rozária a pro takového podnikatele asi nebylo těžké uzavřít s městem Monza smlouvu na půlku parku před bývalým královským palácem. V té ročence jsem ale neviděl jedinou zmínku o nákladech, jen na poslední straně dole bylo logo Candy. Samozřejmě byl Niso Fumagalli zvolen předsedou, po jeho smrti v roce 1990 byla předsedkyní Ester Fumagalli, jeho manželka, která manžela doprovázela na jeho růžařských výletech. Nyní je předsedou její syn Silvano. Ale není to ryze rodinná společnost, mají výbor sestavený z odborníků. Detaily bych musel důvěrně zjistit od paní Helgy Brichet.

Nejvíce cen získala firma Meilland a italský šlechtitel Barni, a cenou byly iPADy.

Po předávací ceremonii následoval samoobslužný oběd ve velkém stanu na trávníku před skleníkem. Skládal se z drobných porcí teplých i studených dobrot, ze kterých jsem si nedovedl vybrat, tak jsem něco risknul a šlo to. Pití tam bylo taky dost a dlouho. Viděl jsem tam prvně takový nástavec na talíř pro sklenku pití, aby byla jedna ruka volná a dalo se jíst v stoje. Občas tam byly střepy, ale personál to rychle zvládl.

Ročenka 2014 obsahuje informace o společnosti a Soutěži růží na 56 stranách, následují rok po roku fotografie vítězných růží a nějaké dobové informace. Velmi dobře vyvážené a poučné.

Na cestě zpět do Milána mi pomohli italská přátelé, v obrovském milánském nádraží jsem strávil hodinu hledáním pokladny a nástupiště rychlíku na letiště a pak už jen čekání na dvě hodiny zpožděné letadlo. Z Milána jsem tedy poznal jen hlavní nádraží se spoustou cestujících. Ale zážitky ze Soutěže růží v Monze jsou trvalé.

Zakladatel A.I.R. Niso Fumagalli, převzato z Ročenky A.I.R. 2014; všimněte si, že na stole má rozložené faksimile akvarelů Redoutého v hodnotě tisíců dolarů

World Rose News, č. 2, srpen 2014, 57 stran

Úvodem upozorňuji, že noviny WRN jsou k dispozici v elektronické formě, takže kdo mi pošle mailem na josef.thomas@email.cz žádost o přeposlání, ten je může mít v angličtině, včetně fotografií.

RŮŽE NA SLUNCI byl slogan Regionálního setkání WFRS ve dnech 8. – 18. května 2014 v Barceloně. Událost je popsána na 23 stranách a bohatě ilustrovaných. Sešli se tam zástupci 20 členských společností, za Česko se zúčastnili manželé Konštických. Hlavními událostmi byly návštěva barcelonského rozária, kde proběhla mezinárodní soutěž nových růží a, národní výstava růží v Palau de Pedralbes, zájezd do sousedního růžařského města Sant Feliu de Llobregata

přednáškové dny na téma pěstování růží v středomořském klimatu, pochopitelně doplněno krásnými interiéry i exteriéry (např. noční hudební fontána a chrám Família Sagrada) Barcelony. Všichni účastníci byli nadšeni, což plně chápu, neboť jsem to zažil. Javier Spalla připomněl všechny španělské šlechtitele růží, od Joaquina Aldruefa to Pilar Mata de Bassa (jedna odrůda 1953), přes Pedra Dota (1885 – 1976), po Francisca Ferrera (1919 – 2004) a další. Mathias Meilland přednesl, že firma Meilland se rovněž zaměřuje na růže pro Středomoří a že slibné jsou nové série, drift série ('Sunshine Daydream') a Eyeconic série. Jacques Mouchotte, šlechtitel z jiné linie Meillandů, informoval o pokrocích se zapojením botanické růže Hulthemia, lákavá výrazným středovým „okem“, do šlechtění. Prozatím uspěli odrůdami 'Persian Flame', 'Eyes for Me', 'Babylon Eyes' apod. Součástí setkání byl i předkonferenční zájezd do Tibidabo parku na periférii Barcelony a do růžového města Reus jižně od Barcelony a do Sant Feliu. Po setkání se jelo do Valencie (Růžová zahrada Monteforte a školka Ferrerů) a do Pedregueru a do Madridu (Ramon Ortiz Garden a zámecký park La Granja de San Ildefonso).

Zařazen je souhrn stati Dr. Eng. Adrianny Hobanové, nové předsedkyně rumunských přátel růží „Přehled o uzavřených technikách pěstování růží bez půdy a vlivu oxyfertigace“ (oxyfertigace je postup na přísun kyslíku ke kořenům).

Itinerář presidenta WFRS Steva Jonese s manželkou Susie po světě v roce 2014: Japonsko, Tokio, Mezinárodní výstava růží a Sakura, Suzukiho Růžová knihovna, Srbsko, Petrovičova růžová školka, Slovinsko, u vicepresidentky Bredy Čopi, Monza, Soutěž růží, Malmaison, oficiální otevření restaurované zahrady (iniciované bývalým prezidentem WFRS Gérlanem Meylanem) u příležitosti 200 stého výročí úmrtí císařovny Josefíny – prý do toho zapršelo, že by to byly její slzy shůry?, Monako, soutěž nových růží a otevření renovovaného rozária věnovaného princezně Grace de Monaco, Baden-Baden, soutěž růží, Saverne, Paříž, Bagatelle, soutěž růží, Ženeva, soutěž růží. Celá pouť trvala sedm týdnů.

V závěru WRN popisuje paní Sheenagh Harris, předchozí prezidentka WFRS, podrobně svou účast na oslavách 60. výročí založení Růžařské společnosti na Bermudách.

JT

Růže duhových barev – Rainbow Roses

Hitem na trhu s květinami se stávají **růže duhových barev** – viz příložená fotografie. Není to podvod, dokonce si na google můžete pod heslem rainbow roses najít návod na vlastnoruční výrobu růží s okvětními plátky v různých barvách. Stačí vzít růži bílé či krémové barvy, neúplně rozvítou, rozříznout stonek na tři proužky a každý proužek ponořit do vázičky, nejlépe do zkumavek, s roztokem obarveným např. potravinovými barvivy. První odstín barvy se objeví do půl hodiny, ale sytější vybarvené jsou okvětní plátky až po čtyřicet hodinách.

Vymyslel to Holanďan Peter van de Werken už v roce 2007, rozpracoval výrobní postupy a zahájil manufakturu. Nejlépe se mu osvědčila růže 'Vendela' krémové barvy od šlechtitele Tantaua. Ceny jsou na úrovni desítek euro za květ a jdou na odbyt.

Je to samozřejmě věc vkusu, milovník růží dá určitě přednost krásné růži přirozeně vybarvené. Ale jako překvapení při oslavách narozenin a jiných událostí si to našlo hodně obdivovatelů a je z toho hit.

Je s podivem, že i tato pěstební kuriozita už byla zneužita k podvodu nabízením semen růží duhových barev nebo keřů takových růží. To by ale měl každý pěstitel růží jako podvod prokouknout. Další podrobnosti najdete na internetu po zadání hesla rainbow roses.

J. Thomas

Autor vynálezu se svými produkty; převzato z Rosa Belgica 2014

Ročenka Italské společnosti růžařů 2014

Byla vydaná k 50. výročí založení A. I. R. - italské společnosti růžařů. Obsah ročenky je uveden v článku o soutěži růží v Monze.

jt

Spolek přátel Růžového paloučku od roku 1903

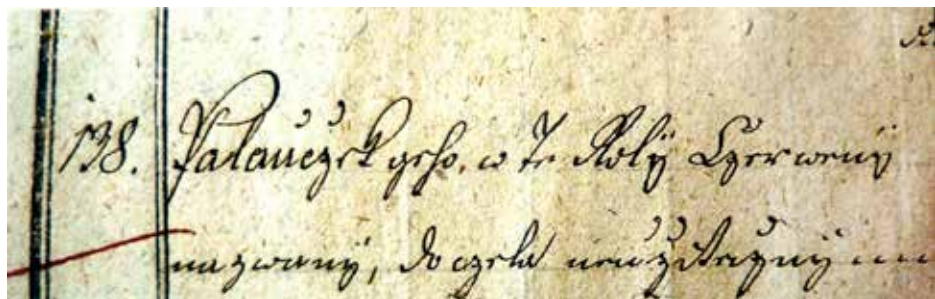

Krásná publikace popisující objev Paloučku a vývoj jeho osudu za první republiky, během obou totalitních režimů až do současnosti, sestavil František Krejčík v roce 2013 a doplnil Jaroslav Kroulík, předseda spolku. formát 21x21 cm, 111 stran, 40 fotografií, tisk HPG Litomyšl, asi 2014, cena 50 Kč, k dostání přímo u Paloučku.

Konečně tedy vyšla historie Růžového paloučku sepsaná Františkem Krejčíkem z Masečina, přímo členem Spolku a zřejmě potomkem rolníka z Masečina a příbuzným dalšího rolníka téhož jména

z Lažan, členů spolku do roku 1952. Začíná prvním písemným dokladem o Paloučku ve ve fasi (soupisu pozemků, jako podklad ke zdanění) v josefovském katastru z 2. poloviny 18. století pod číslem 138, v českém jazyce: „Palouček v té roli červený nazvaný, docela neužitečný“, který vlastní Josef Haudurek z Újezdce č.p. 30. Palouček je s tímto číslem 138 vyznačen i na katastrální mapě obce Aujezdetz z roku 1839 jako úzký zelený proužek napříč lánem rolníka Drábka, majitele v letech 1897 – 1844, pak Koničků.

Palouček byl opředen legendami, mnoho z nich je spojeno se snahou hospodářů tento poze-

Text ve fasi k josefovskému katastru obce Újezdec – fotografie z brožury

mek obdělávat, např. Když chtěl sedlák Palouček zorat, poškodil se mu pluh. Když vyjel příště, kůň si zlámal nohu. To by mohlo svědčit o tom, že je tam skalní výchoz. Spisek nepřináší zprávu o nějakých zvláštních okolnostech při zrušení původní lokality a přenesení paloučku

o cca 200 m směrem JJZ na nové stanoviště na pozemek zakoupený Spolkem pro získání Růžového paloučku veřejnosti, ležící rovněž na hraniční cestě mezi katastrálními územími Újezdce a Morašic, a to z výnosu veřejných sbírek konaných u příležitosti táborů lidu s účastí až tisíců lidí.

Morašický kaplan se domnívá, že Růžový palouček je zmíněn už v zakládací listině kartuziánského kláštera v Tužku z roku 1378, a to jako *Rubus beatae Mariae* (ostružina blažené Marie). *Rosa gallica* sice je ostnitá a odnožuje pod zemí, patří mezi rostliny růžovité, ale barva květu je výrazně odlišná.

Naskytl se mi mimořádná možnost neplánovaně navštívit památník, stačilo si všimnout jedné z četných hnědých tabulí na frekventované trase z Hradce Králové do Olomouce. Památník je dobře obhospodařovaný, částečně střežený a kupodivu zatím nepoškozený (ale projistotu je za masivní míříž).. Mimo oplocený velký záhon s *R. gallica* jsou v areálu vysázeny ohnivě červené stálezetvé floribundy, zřejmě 'odruđa 'Puszta'.

Dne 14. června se konala Slavnost u Růžového paloučku, kde slavnostní projevy měli historik prof. František Šmahel a katolický kněz prof. Tomáš Halík, ale nepodařilo se mi získat zprávy o průběhu této významné události.

Publikace přináší mnoho celkových i detailních fotografií nového památníku a vřele ji doporučuji k prostudování.

J. Thomas

Pozlacená zeměkoule na vrcholu památníku a pás ji obepínající s postavami symbolizuje světový význam šířeného bratrství – fotografie z brožury

Dvě ryby křížem přes sebe ležící jsou výstižným zobrazením základny bratrské víry jedna ze čtyř měděných desek na podstavci památníku – fotografie z brožury

Opustil nás přítel Josef Humpál, významný pěstitel a propagátor růží

Dne 28. března 2014 nás opustil jeden z neaktivnějších členů pražského odboru Rosa klubu, přítel Josef Humpál, bývalý vedoucí pražského odboru Rosa klubu, organizátor čtyř výstav růží v Praze, rádce v boji proti chorobám a škůdcům růží, pěstitel růží na rozdávání i na prodej, propagátor krásy a užitečnosti růží a vzdělavatel v našich růžařských zálibách. Pokračování zhatila zákeřná choroba dne 28. března 2014, pár měsíců před dožitím svých sedmdesátin.

Po tom, co přítel Milan Nedvěd skončil roku 2000 své růžařské aktivity, jsem požádal Pepu, aby pokračoval v organizování družby členů Rosa klubu z Prahy a okolí v praktických lokálních růžařských akcích. Podařilo se mu zorganizovat čtyři výstavy růží, které sám podrobně okomentoval ve zpravodajích:

první výstava růží ve Vodní tvrzi na Chodově v roce 2000 s názvem **RŮŽE A SKLO** – Zpr. č. 81

druhá výstava růží U Františkánů v roce 2001 s názvem **RŮŽE – POEZIE ŽIVOTA** – Zpr. č. 83

třetí výstava růží v SÚJB v roce 2004 s názvem **SEN O RŮŽI** – Zpr. č. 87

a čtvrtá výstava růží opět v SÚJB s názvem **VYZNÁNÍ RŮŽI** v roce 2005 – Zpr. č. 91

pátou příslibenou výstavu ale již nerealizoval ze zdravotních důvodů a pro velkou pracovní zátěž, ale spíše pro malý zájem Pražáků o růže.

Realizace výstavy představuje totiž velkou pracovní zátěž, od vymyšlení koncepce, zajištění sponzorů, rozhodnutí o datu výstavy dle klimatických předpovědí, přípravy propagačního materiálu, zajištění aranžérek i dodávky řezaných květů, kontaktování spolupracovníků, až po vlastní instalaci růží den před zahájením výstavy, kdy stresová situace kulminuje a je zapotřebí rychle zareagovat na nepředvídané situace. Každá z těchto výstav byla řadou věcí odlišná. Buď se Pepovi podařilo získat sponzorský dar na nákup skleníkových růží a jejich atraktivní aranžování – v letech 2000 a 2001, pak už nikoliv, nebo upřednostnil propagační a osvětový materiál na panely. Chtěl, aby návštěvník si odnesl domů něco na památku, něco k doplnění vědomostí o růžích.

Ve svých zprávách o růžích si vždy stěžoval na malou návštěvnost kolen 200, 300 lidí a analyzoval příčiny, proč právě v Praze je to tak málo, když do Veltrus jich přijedou tisíce, je to neatraktivností výstavní sítě, je to nevhodnost víkendového termínu (4. výstava se konala v pracovních dnech, bez efektu na návštěvnost), je to malá inzerce (ta se ale drazé platí a z výběru vstupného by to neunesl), neuspěl ani s rozesláním osobních pozvánek členům z Prahy a okolí (termín ohlášený ve zpravodaji je dávno zapomenut, nebyl přenesen do osobního diáře, a též bez efektu).

Josef Humpál se narodil v roce 1944 v Zahrádce u Milevska. Profesně byl učitelem, pak manažérem praktického vyučování na Soukromém středním odborném učilišti stravování a cestovního

ruchu v Praze, nakonec zástupcem ředitele této školy. Růže se staly jeho koníčkem prostřednictvím růžové zahrady rodičů jeho ženy od roku 1980 ve Všechnatech v Posázaví a zahradničení se mu dařilo, říkalo se o něm, že má zelené prsty, ale nastudoval i rozsáhlou odbornou literaturu a školkařské katalogy z ciziny. Dokonce vybudoval růžovou školku se 150 – 200 odrůdami, ale školku využíval spíše k praktické výuce očkování a pěstování růží a jako místo pro konání Dnů růží pro místní a lidi z okolí, své výpěstky spíše rozdával do okolí a známým nebo je použil k zakládání růžových záhonů v domovech důchodců na pražském Jižním městě. **Osud této růžové školky je však nejistý, nemá totiž pokračovatele a jeho žena by byla potěšena, kdyby se přihlásil nějaký zájemce z řad milovníků růží. Zájemci nechtě se spojí s paní Jarmilou Drábkovou ve Všechnatech.**

*Ze soutěžního rozária v Hradci Králové 2009,
foto Jarmila Drábková*

Ať zůstává památka na něho živá!

Dr. J. Thomas

Opuštil nás přítel Arnošt Krůl, úspěšný amatérský šlechtitel růží

Přítel Arnošt Krůl se narodil 23. prosince 1920 v Doubravě u Karviné a zemřel 11. července 2014 v Karviné. Bydlel ale naposled v Doubravě. Arnošt Krůl byl horníkem, ale bavil se zahradničením, podrobně to sám popsal v článku uveřejněném v Ročence Rosa klubu z roku 2008. Z tohoto článku přebírám další informace, protože ani jeho syn, ani vnuci nebyli bohužel ochotni něco napsat. Arnošt Krůl měl k tomu zahradu o rozloze 80 arů (1 ar = 100 m²) u vlastního dvoupodlažního rodinného domu, zřejmě vlastnoručně postaveného. Začal pěstováním zeleniny, ale brzy to rozšířil na pěstování květin, letniček i trvalek a cibulovin. Své výpěstky prodával na trhu. Manželka se starala o slepice, těch měla stovky, takže byla i vejce a kuřata na prodej. V šedesátých letech minulého století se Arnošt (bylo mu tedy kolem čtyřicítka, děti už byly odrostlé) zapojil aktivně do Svazu zahrádkářů, navštěvoval výstavy Flora Olomouc,

př. Arnošt Krůl

ale i šlechtitelskou stanicí růží v Žehušicích nebo rozárium v polských Katovicích. Vzdělával se studiem zahrádkářské literatury a shromáždil si vlastní zahrádkářskou knihovničku. Též prošel obdobím skalničkářským, pro které si vybudoval skalku o rozsahu 8 x 30 metrů. Hlavní úsilí ale posléze věnoval růžím. Koupil od pana Lalíka kolekci 400 keřů, na nich získal zkušenosti s pěstováním růží na své zahradě, která, jak se ukázalo, neměla vhodné složení půdy a zejména měla jílovité podloží. Přesto se rozhodl vybudovat rozárium pro 1500 růží o rozměru 25 x 50 m s betonovými cestičkami. Růže sázal do děr 50 x 50 a hloubky 50 cm (aby tak odstranil jílovité podloží) po třech jedné odrůdy a zaplnil je ornici a kompostem. K tomu ale je nutno mít patřičnou fyzickou horníka! Mezitím se naučil křížit růže, vypěstovat semenáčky a vybírat nadějně novinky. S výsledky křížení 'Königliche

Hoheit' x 'Attraktion' pod značením LA-KR č.8/83, LA-KR č.11/83a LA-KR č.12/83 se zúčastnil Mezinárodní soutěže novinek růží v Hradci Králové v roce 1987.

Přítel Arnošt Krůl věnoval růžím nepředstavitelně mnoho energie a času a zřejmě i peněz. A myslel i na vás, členy Rosa klubu, a to tím, že Vám věnoval svou růžařskou knihovničku. Jejich seznam je uveden ve zpravodajích č. 99 a Rosa klub na oplátku přislíbil pečovat o jeho růžové novošlechtěnce (zpravodaj č. 102).

Dr. J. Thomas

Rozárium př. Krůla

Píseň růže

Jiří Mordechaj Langer

Ztichněte keře, rozhlédněte se kolem!
Stromy lesů skloňte své koruny až na zem'
Zastavte jáсот i tajnomluvu;
neboť píseň růže vám zpívat budu.
Proč se tvé líce zalily krví,
proč zesinaly tvé tváře,
a co znamenají kapky rosy třpytící se na tvých větvích?

Hořely v tobě snad polibky horkého větru pouště,
nebo to vedra udeřila do tvého srdce,
protože jsi plakala a vzlykala na první hlídce?
obrana na Siónu schází,
a není péče o tvé rány,
cožpak zemřeš dříve než přijde tvůj čas?

Těžká mračna byla právě prolomena,
na polích rorejs pjeje,
ty však ve smutku budeš oplakávat svoje mládí,
ovadneš a a budeš oplakávat
a lístek po lístku bude větrem odvíván.

Šeptejte si už keře, potěšte se.
Stromy zvedněte své koruny a tleskejte!
Neboť vy neslyšíte mé písně,
protože neznáte smutek růže.

To je báseň Jiřího Mordechaje Langer (1894 – 1943), bratra spisovatele a dramatika Františka Langer, ze sbírky 23 hebrejských básní Trochu balzámu (vyšla v Tel Avivu 1943), v překladu Františka Mikeše. Jiří M. Langer pocházel z pražské českožidovské obchodnické rodiny, konvertoval k židovské víře, stal se na Haliči chasidem a vydal se na dramatickou pouť do Palestiny v roce 1939, ale nedočkal se mesiášského času, zemřel v roce 1943 v Tel Avivu. V básni se loučí s touto vidinou v rámci skutečnosti, že růže je jednou ze symbolů izraelského národa. Život básníka popsal jeho bratr František, viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Langer.

Předseda	Dr. Josef Thomas, Českomalínská 17, 160 00 Praha 6, josef.thomas@email.cz
Místopředseda	MUDr. Stanislav Konštacký, Postranní 665, 503 11 Hradec Králové, konstackys@seznam.cz
Hospodář	Vladislav Bártík, Novosibřinská 1229, 190 16 Praha 9 - Újezd n. L.
Evidence členů	Ing. Alena Haberhauerová, Štorkánova 2810, 150 00 Praha 5, a.haberhauerova@seznam.cz
Členové výboru	Mgr. Miroslava Dostálová, U Jordánu 258, 503 03 Holohlavy, petr.dostal258@seznam.cz RNDr. Václav Koula, Kozelkova 447, 503 51 Chlumeč nad Cidlinou, koula@faf.cuni.cz Ing. Dagmar Maixnerová, FLORA, 771 11 Olomouc, trhy@flora-ol.cz Věra Milerová, Klírova 1923, 148 00 Praha 4, vera.milerova@seznam.cz Ing. Jiří Pirner, Karla Čapka 572, 500 02 Hradec Králové, pirner@faf.cuni.cz RNDr. Jiří Žlebčík, Dobřevojická 384, 252 43 Průhonice, jiri.zlebcik@seznam.cz
Revizní komise	Ing. Eduard Killberger, Na Bajnarce 14, 317 00 Plzeň, kinea@seznam.cz Radmila Trojanová, Pohledná 248, 155 31 Praha 5 - Lipence
Vedoucí odborů	Praha: Věra Milerová, adresa viz výše Hradec Králové: Mgr. Miroslava Párová, Štefánikova 391, 500 11 Hradec Králové 11, mparova@seznam.cz Olomouc: Ing. D. Maixnerová, adresa viz výše Plzeň: Ing. Eduard Kilberger, adresa viz výše
Odborný poradce	Zdeněk Kráčmar, Holovousy 46, 508 01 Hořice, tel. 435 691 182 RNDr. Jiří Žlebčík, adresa viz výše

ROSA KLUB ČR je specializovanou základní organizací Českého zahrádkářského svazu, která sdružuje milovníky, pěstitele i šlechtitele růží a propaguje všestranný rozvoj růžařství.

Roční členský účelový příspěvek činí 100 Kč nebo 80 Kč pro důchodce, a to pro všechny členy. Členové, kteří jsou členy ČZS jen prostřednictvím evidence v SZO Rosa klub ČR, platí navíc základní členský příspěvek 100 Kč ročně, a to i v důchodovém věku.

Příspěvky jsou splatné vždy do konce dubna **na č. účtu u České spořitelny 1923414329/0800**.

Zpravodaj Rosa klubu ČR č. 105

Časopis vydává ROSA KLUB ČR, Livornská 440, 109 00 Praha 10, www.rosaklub.cz, díky dotaci MZe ČR via ČZS.

Korespondence: Rosa klub ČR, Českomalínská 17, 160 00 Praha 6

Zpravodaj Rosa klubu vychází nepravidelně a je vydáván zejména pro členy Rosa klubu ČR; za vydávání odpovídá Dr. J. Thomas (adresa viz výše); jemu zasílejte příspěvky do Zpravodaje, inzeráty, náměty i dotazy k náplni. Za obsah článků ručí autoři.

Zapsán v evidenci periodického tisku MK ČR s evidenčním číslem MK ČR E 10963

Grafická úprava a sazba: Ing. Lucie Vodičková, luc.vodickova@seznam.cz

Tisk: ALTAIR Grafické Studio, s. r. o.

Číslo 105 vyšlo v listopadu 2014

Loubí v Rozáriu firmy DAMASCENA.com, Skobelevo, Bulharsko

Reklama firmy DAMASCENA ltd.

Certifikát na rúžovou vodu firmy DAMASCENA

Památník Růžový palouček u obce Újezdec u Litomyšle